

Filatelisten

Svensk filatelistisk tidskrift | Årgång 125 | Nr 2 2024

Cirkeln är sluten!

**ABBA och
Anders Hanser**

**Döda
frimärksländer - 16**

För medlemmar!

Postmästaren

Traderas säljtävling för filatelister

Var med och tävla i tre olika grenar med chans att vinna fina priser från Leuchtturm och 500 annonser utan osåltavgifter under mars månad!

Tävlingen pågår under hela februari 2024 och är endast öppen för medlemmar i SFF. Både privatpersoner och företag är välkomna att delta.

Läs mer på:
tradera.com/info/postmastaren-2024/

TRADERA™

Bli medlem nu!

Sveriges Filatelistförbund
Glasfibergatan 8, 125 45 Älvsjö
tel. 073-203 02 00
e-post: info@sff.nu
www.filatelisten.se

Frimärksemissionen Gustaf V i Medaljong

” Det kan ibland vara oklokt att påstå att man har skrivit det definitiva verket om ett visst ämne, men frågan är om Fredrik Nilsson inte har lyckats med just detta *Christer Brunström*

Upplaga 200 (kommer inte att tryckas fler) • 296 sidor
• Trådbunden, 210x297 mm med hårdpärm, inlaga 90g/m2 obestruket papper, 4+4 färger.

Pris SEK 700 plus frakt SEK 126 inom Sverige eller SEK 230 till övriga världen.

Beställ nu till nordisk@filateli.se med förhandsbetalning:

- SWISH **123 685 47 98**
- Bankgiro **5478-2925**
- IBAN & BIC **SE36 9020 0000 0902 5526 1227 / ELLFSESS**
- PayPal nordisk@filateli.se. Tillkommer SEK 50 i avgift.

Nordisk
FILATELI

Filatelisten

Svensk filatelistisk tidskrift
Nummer 2 2024 | Årgång 125

Filatelisten är Sveriges Filatelistförbunds medlemstidning och ges ut med åtta nummer 2024.

Filatelisten trycks hos Linderoths tryckeri i Vingåker.

Prenumeration: 620:-/år (inom Sverige)
Vid medlemsfrågor/utebliven tidning, kontakta SFF:s kansli: 073-203 02 00

Redaktionens adress:
SFF – Filatelisten | SFF Kansli
Glasfibergratan 8, 2 trappor
125 45 Älvsjö
E-post: redaktion@sff.nu

Ansvarig utgivare: Rikard Azelius

Hemsida: www.filatelisten.se

Utgivningsplan 2024:
Vår, fredag vecka: 5, 10, 15, 20
Höst, fredag vecka: 35, 40, 45, 50

Annonspriser:
1/1 sida 5.290:-
1/2 sida 2.790:-
1/4 sida 1.490:-
1/8 sida 790:-
1/16 sida 390:-
Småannons på Marknadsplatsen 100:-

**Annonsbokning till nästa nummer
senast 20/3. PDF-original 26/3.**

ISSN 1100-0198

OBS! Eftertryck, helt eller delvis, tillåts inte utan utgivarens godkännande. För insänt icke beställt material ansvaras ej. Den som sänder material till SFF – Filatelisten anses medge publicering och lagring. Eventuell beskattning av vinster i tidskriftens tävlingar svarar pristagaren för. Citera oss gärna men ange källan.

Omslagsbild: Sork, Pixabay

Förbundssekreteraren tar ordet...

Nu har en månad gått och det har varit fullt upp med att sätta sig in i alla rutiner. Det går bättre och bättre för varje dag. Vilket underbart jobb jag har fått! Det rullar på så bra att jag har hunnit med att fundera på lite förbättringar/effektiviseringar. Detta kommer ni inom kort få mer information om. Den största saken jag har just nu är att hitta rutinerna för denna tidning.

Har ni något som ni vill ha in i tidningen, så vänta inte, utan sänd in det direkt och meddela vilket nummer ni önskar få in det i.

Glenn Larsson, Förbundssekreterare SFF & Sfu

Redaktionskommitté

Rikard Azelius	rikard.azelius@vinge.se
Lars-Håkan Jonasson	lhj@bahnhof.se
Mikael Blomquist	mikael.blomquist@telia.com
Peter Johansson	petersjohansson@yahoo.com
Glenn Larsson	redaktion@sff.nu

Förbundskansli

Besöksadress Glasfibergratan 8, 2 tr, Älvsjö
Postadress Glasfibergratan 8, 125 45 Älvsjö
Telefon: 073-203 02 00

(helst måndag – torsdag
09.00 – 11.00, andra tider kan
du lämna ett meddelande eller
skicka ett mejl)

E-post kansli@sff.nu
Internet www.filatelisten.se,
eller scanna qr-koden.

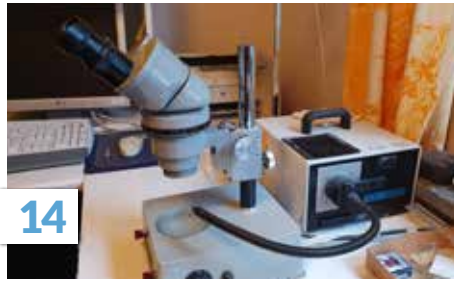
Bankgiro 581-6772
Swish 123 009 62 97

Sveriges Filatelistförbund, SFF är en öppen oberoende ideell riksorganisation som har till uppgift att främja samlandet av samt organisera samlare av frimärken, vykort och övriga filatelistiska objekt.

9

14

22

27

34

38

42

46

50

Innehåll

- 6 Ordföranden har ordet
- 7 Information från Expertrådets möte
- 8 Styrelsen informerar
- 9 ABBA och Anders Hanser
- 12 Vad är skillnaden mellan frimärkssamling och exponat?
- 14 Cirkeln är sluten!
- 20 Recension: Den nya boken om Frimärksemissionen Gustaf V i medaljong
- 22 Filatelistens samlarskola 243
- 24 Var i hela världen...?
- 25 Samlamera 2024
- 27 Rörpost
- 34 Döda frimärkssländor – 16
- 37 Filateli från förr
- 38 Den Cigarren va go!
- 42 Bältesspännarna
- 45 Landet runt
- 46 Nordiska frimärken – nya utgåvor
- 48 Kommande aktiviteter
- 50 Förordningar angående postväsendet nr 10
- 56 Hurra, hurra!
- 57 Hallå där...!
- 58 Ordfläta – Tävling
- 60 Marknadsplatsen
- 61 Annonser

Välkommen med artiklar och läsarinlägg till redaktion@sff.nu som bifogade worddokument. Bilder bifogas separat (helst i JPG-format). Skriv noga vem som författat artikeln samt tagit bilderna.

Nästa nummer kommer ut den 12 april

Ordföranden har ordet

Nu är vädret som tråkigast i Skåne. Det är visserligen plusgrader, men det blåser och regnar för det mesta. Kombinationen av blåst och regn gör att det känns som om regnet kommer på tvären. Det är ytterst obehagligt. Det tar nog några veckor till innan våren är här.

Glenn Larsson har nu börjat sin halvtidstjänst på förbundet. Vi hälsar honom varmt välkommen. Glenn arbetar både från Svedala och från kansliet i Älvsjö. Han är ofta ute på uppdrag och Glenn kommer att närmare beskriva hur ni som medlemmar lättast kommer i kontakt med honom.

Sammansättningen i Utställningskollegiet (som är Utställningskommitténs styrelse) har förändrats och består nu av Jan Berg, ordförande, Bengt Bengtsson och Erik Hamberg, ledamöter, Richard Bodin, suppleant, Peter Nordin, Sfus representant och undertecknad som SFFs representant.

Arbetet med årsbokslut och årsredovisning för pågår för fullt och man redan nu se att resultatet för 2023 blir det bästa på över tio år. Det är uppenbart att de effektiviseringsåtgärder som styrelsen fokuserat på under senare år nu ger positiv effekt. Jag har förstått att det ryktas om att resultatet

skulle vara påverkat av några bokföringstekniska finesser, men det kan jag å det bestämdaste tillbakavisa.

Som jag skrev i förra numret så är det Sveriges tur att anordna Nordia nästa år. Nordia 2025 planeras att genomföras i Malmö den 12 till den 14 september 2025 och den planering som gjordes förra gången det var Sveriges tur år 2020 dammas nu av. Som ni kanske kommer ihåg var Malmö var platsen där Nordia 2020 skulle gå av stapeln, utställningen tvingades ställas in på grund av pandemin.

För er som är intresserade av posthistoria så kom ihåg att det anordnas en posthistorisk vårträff i Göteborg den 6 april 2024 med många intressanta föredrag m m. Alla är välkomna!

Rikard

Sveriges Filatelistförbund Glasfibergratan 8, 125 45 Älvsjö | Telefon: 073-203 02 00 | www.sff.nu

Styrelse

Ordförande: Rikard Azelius,
Otto Lindblads väg 13, 224 65 Lund
Rikard.Azelius@vinge.se

Vice ordförande: Lars Nordberg,
Maskinmästaregatan 2,
233 43 Svedala

Sekreterare: Ulf Nilsson,
Riksvägen 4, 241 94 Hurva

Kassör: Thomas Hagström,
Snickarstigen 1, 144 33 Rönninge

Ledamot: Mikael Blomquist, Lund-
grensgatan 7, 652 21 Karlstad

Ledamot: Cajsa Ojakangas, Hjärne-
gatan 6, 3 tr, 112 29 Stockholm

Ledamot: Lars-Håkan Jonasson,
Coromantvägen 28, 862 40 Njurunda

Valberedning

Christer Mårtensson (sammankallande)
Rönnvägen 1, 247 60 Veberöd

Revisor

Jan-Olof Ljungh, Falsterbovägen
100, 239 40 Falsterbo

Ulf Wahlgren, Blåbärgsgatan 21,
212 29 Malmö

Riksföreningar

Asiensamlarna
Christer Svensson, Kattfots-
backen 12, 165 73 Hässelby

Islandssamlarna

Mikael Magnusson, Fyrspanns-
gatan 65, 165 64 Hässelby
www.islandssamlarna.se

Svenska Czeslaw Slania-Samfundet
www.slantiasamfundet.com

Hembygdsfilatelisterna

Anders Bock, Runebergsgatan 3,
114 29 Stockholm
<https://hembygdsfilatelisterna.se>

Bältespännarna

Christer Wahlbom, Humlegränd 6A,
179 60 Stenhamra
<https://sfb.hembygdsfilatelisterna.se>

Haftessamlarna

Bo Göransson, Emil Spelares väg 4,
395 97 Läckeby
www.haftessamlarna.se

SSPD – Sällskapet för svensk posthistorisk dokumentation

Leif Ruud, Malmvägen 48,
141 71 Segeltorp
www.sspd.se

Svenska Motivsamlare SMS

Tommy Samuelsson
Romsås 113, 523 98 Hökerum
romsas113@telia.com
www.svenskamotivsamlare.se

Svenska Vykortsföreningen

Benny Kullinger
Höganäsgratan 6B, 753 30 Uppsala
www.samlavykort.se

Information från Expertrådets möte

den 26 oktober 2023

Torsdagen 26 oktober hölls årets andra sammanträde i Expertrådet. Vi träffades återigen i det fräscha och rymliga konferensrummet på förbundskansliet i Älvsjö. Samtliga medlemmar var på plats då även Expertrådets nya medlem – Mats Nilsson från Luleå deltog. Som vanligt var det flera aktuella och intressanta ämnen som stod på dagordningen.

En sammanfattning från mötesprotokollet:

Protokoll fört vid Expertrådets sammanträde på SFF:s kansli den 26 oktober 2023 i Älvsjö. Närvarande Peter Lorentzon (ordf), Göran Heijtz, Mats Nilsson, Karl A Norsten, Helena Obermüller Wilén, Olle Pettersson och Sören Andersson (vid protokollet).

- §1 Mötet öppnades och ordföranden hälsade de närvarande välkomna.
- §2 Sören Andersson valdes till sekreterare för mötet.
- §3 Ordföranden redogjorde för föregående mötets protokoll.
- §4 Diskuterades förvaringen av Expertrådets donerade material. Konstaterades att en ordnad samlad förvaring behövdes. Möjlighet till förvaring i låst utrymme i SFF:s kansli lokaler på Glasfiber gatan skulle undersökas.
- §5 Ordföranden presenterade rådets nya ledamot, Mats Nilsson, som deltog för första gången vid rådets sammanträde.
- §6 Diskuterades klarare definition av vattenmärkesvarianten delar av två (fyra för 5 kr posthuset) vm-kronor. Besluts att för att följande skulle krävas för att varianten skulle godkännas:
- För förskjutning i höjddel skulle gälla att i den mindre delen skulle minst hela korset eller minst hela cirkulära bandet vara helt synligt.
  - Vid förskjutning i sidled skulle minst ett av kronans fem mittfält vara helt synligt i den mindre delen.
- §7 Beslutades att förslå Facit-katalogens utgivare att införa en variant, Tj25 v8 på 10/12 öre Tjänste kallad "Defekt/ofullständigt påtryck".
- §8 Informerades att ett Steinberg-brev med kombination av 12 öre Ringtyp tandning 14 och 12 öre vapen bjudits ut på auktion i Paris 24 maj 2023.
- §9 Besluts att föreslå utgivaren av Facitkatalogen att i mån av förekomst ta med dragspel och spegeltryck i katalogen på utgåvorna 1855 – 1872.
- §10 Rapporterade ordföranden om ett antal falska och manipulerade objekt som dragits tillbaka från auktioner efter påpekande från rådet.
- §11 Rapporterade Heijtz och Petterson om observationer vid utställningen i Trelleborg. Beträffande förfalskningar och manipulationer hade glädjande nog mycket lite observerats.
- §12 Redogjorde ordföranden för inkomna donationer varav bland annat kan nämnas:
- ritade och ifyllda Oscars-stämplor från Christer Karlsson i Lindsberg.
  - Två förfalskningar av svåra vattenmärken på Facit 179 från K Michtners dödsbo.
  - Förfalskningssamling i fyra band från Stockholms Filatelistförening.
- §13 Under övriga frågor förevisade några av ledamöterna en del varianter och förfalskningar.
- §14 Då intet annat förekom avslutades mötet.

Peter Lorentzon / Expertrådet

Rapport från styrelsemöte

Styrelsen har haft styrelsemöte via teams. Utöver det löpande styrelsearbetet kan följande rapporteras:

- Frimärkets dag i nuvarande form uppfyller inte de ambitioner som funnits som Postnord och förbunden tidigare tagit fram tillsammans. I samarbete med SFU/SFF och PostNord ses Frimärkets Dag över för att stöpa om arrangemanget. Frimärkets Dag som vi känner det kommer inte att genomföras under 2024, utan i en annan form. Utdelade stämplars inventeras men skall i första hand vara kvar ute hos klubbarna. Vi återkommer med de nya premisserna.
- Arbetet inför kongressen flyter på och 41 ombud är anmälda. Ombuden uppmanas boka hotell och deltagande i middag.
- Utställningen Karlstad 2024 har skickat ut bulletin och arbetar med det Norska förbundet inför denna.

Förbundsstyrelsen

Foto: Frauke Riether, Pixabay

Rättelse till artikeln Ubåtspost i nr 1 2024

I förra nr blev det fel president vid USA:s krigsförklaring mot Tyskland 1917.

Det rätta förhållandet är att Woodrow Wilson var president och han sammankallade den 2 april hela kongressen till ett extra sammanträde för att besluta om en krigsförklaring. Kongressen beslöt den 6 april vid en omröstning vid 03-tiden att godkänna krigsförklaringen. Woodrow Wilson skrev under beslutet kl 13:11 den 6 april och USA var därmed i krig med Tyskland.

ABBA och Anders Hanser

Text och bilder: Arne Karlsson

Lördag 6 april 2024 är det 50 år sedan ABBA:s historiska vinst i Eurovision Song Contest i Brighton. Postnord Frimärken har aviserat om frimärksutgåva på jubileumsdagen.

ABBA viktigare än Kungen

Postnords normala utgivning under våren sker i slutet av april. Då Postnord presenterade frimärksprogrammet för 2024 förklarades att det var viktigt att ABBA frimärken får utgivning jubileumsdagen den 6 april. Därmed bedömer man ABBA som viktigare än kungen. Carl XVI Gustaf tillträdde som statschef den 15 september 1973. Posten var inte så noga med att tajma in 50 årsdagen utan utgav frimärke redan 27 april 2023. Att fira jubileum innan det inträffat kan vara vanskligt.

Då Postnord översiktligt presenterade årsprogrammet för 2024 rådde fotoförbud för de frimärken som då endast förelåg som skiss. På min näthinna registrerades att det rör sig om tre frimärken inrikes brev i ett block, som firar ABBA.

Årets ABBA-jubileum aktualiserar en blick i backspeglarna med några tidigare objekt som kan knytas till musikgruppen.

Producenten och fotografen Anders Hanser har sedan 1978 varit en flitig ABBA-fotograf. När Anders producerade radioprogram om skivbolaget Polar och ABBA spanade han in Stikkan Anderssons sekreterare. Anders uppskattande blickar besvarades och snart hade han vid

sin sida hustrun Görel Hanser. Detta gjorde att Anders Hanser fick ett familjärt förhållande till ABBA-klanen och kunde medfölja som fotograf.

Det var under framförandet av Hole In Your Soul vid konserten i Portland hösten 1979 som Anders tog den bild som skulle bli berömd när den hamnade på svenskt frimärke. Originalbilden har blivit en av de mest spridda av ABBA, och hade redan i december 1979 använts på omslaget till singeln I Have A Dream.

Vid Frimärkets Dag 1983 gav Posten ut frimärksblock med fem frimärken "Musik i Sverige" inspirerat av UNESCO:s världsmusikdag. I blocket olika musikslag där ABBA representerade Pop.

Det var dock bara Agnetha, Anni-Frid och Benny som hämtats från originalbilden. Den gitarrspelande Björn plockades från en annan av Anders Hansers bilder. Eftersom temat var "musik" menade posten att någon i gruppen skulle traktera instrument. Rutinerade formgivaren Ingalill Axelsson sammanfogade bilderna.

Anders Hansers frimärksintresse väcktes då han 1956 som ung grabb besökte Postmuseums Nostippenaktivitet.

Någon av ABBA medlemmarna måste spela ett instrument på frimärket som posten gav ut 1983. Därför användes två fotografier för att sammanställa den slutliga bilden.

Det känns logiskt att Anders Hanser, som ung vann en kartong postmakulatur på Postmuseum, fått flera av sina bilder utgivna som frimärken. Det handlar om sju bilder. ABBA frimärket från 1983 som montage av två ABBA-bilder. 1998 gavs hans bild segelbåtar på Riddarfjärden ut som inrikes brevfrimärke som ett led i firande av Stockholm som Kulturhuvudstad. 2015 fem frimärksmotiv med hälsingegårdar varav fyra baserade på Anders fotografier.

Segelbåtar på Riddarfjärden efter foto av Anders Hanser.

Åren 1992-2001 producerade Anders Hanser bildspel som presenterade de kommande årens frimärken.

Särskilt minnesvärt var det program han gjorde för frimärksprogrammet år 2000 och visades på en 15 meter bred duk på Cirkus i Stockholm. Detta hände då posten fortfarande hade en organisation som nådde ut med frimärksbudskapen. Just den produktionen omarbetades för Sveriges Television och visades på bästa sändningstid. Anders Hanser har flera gånger besökt Postmuseum och visat sina kulturbildspel. Föreningen Postmusei Vänner har upprepade gånger besökt den kulturbiograf som Anders Hanser drivit flera år.

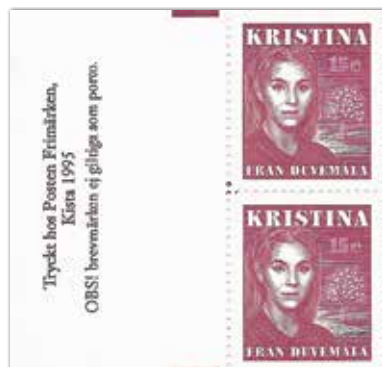

ABBA-gruppen i scenkläder från triumfen 1974.

Övergången från 1900-tal till 2000-tal markerades med ymnig frimärksutgivning. Sverige gav ut tre frimärkshäften där den tredje och sista utgåvan ger tillbakablick på 70-, 80- och 90-talen. Ett märke har tema "Ungdomskultur". Till vänster en ung representant för punken och bredvid bild som visar de fyra ABBA-medlemmarna i scenkläder vid triumfen i Brighton 1974. I frimärkets nedre vänstermarginal finns namninitial O.L. som står för fotografen Olle Lindeborg.

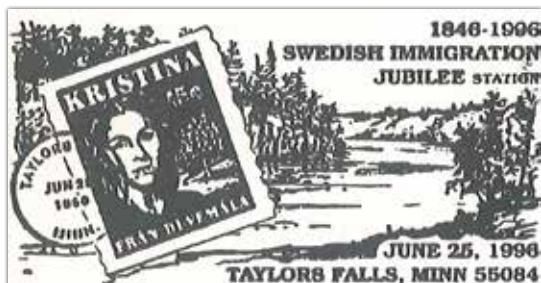
Björn och Benny

Björn Ulvaeus och Benny Andersson är upphovsmän till ABBA:s produktion. I segrarlåten Waterloo från 1974 deltog även Stikkan Andersson som textförfattare. När ABBA drog sig tillbaka gick Björn och Benny vidare med bl a musikalproduktioner. Inför uppsättningen av musikalen "Kristina från Duvemåla" den 7 oktober 1995 på Storan, Malmö Musikteater svarade Inga-Karin Eriksson för reklamaterialet. Hon tog fasta på hur hon utformar frimärken och tog fram ett motiv som ger sken av att vara ett amerikanskt 15 cents frimärke. Märkesmotivet såldes som brevmärke i häfte som producerats av Posten Frimärken. I häftet är märket 3-sidigt tandat och man levde länge i tron att 2-sidigt tandat endast förelåg i form av tryck och inte som hanterbart märke. Men Bengt Adickes i Göteborg som borat djupt i detta fick fram att produktionsbolaget hade tillgång även till 2-sidigt tandat i rulle för användning på avgående post.

Reklambrevmärke inför musikalen "Kristina från Duvemåla". I märket Helene Sjöholm och i bakgrunden astrakanapel, som spelar en viktig roll i senare delen av emigranteposet.

Delar av musikalen framfördes i svenskbygderna i Amerika i samband med att man där 1996 firade 150 års jubileum av svensk immigration. Amerikanska minnespoststämplor är ofta rektangulära i kolossalformat. En sådan stämpel med Kristina från Duvemåla brevmärkesmotiv användes i Taylors Falls.

Amerikansk minnespoststämpel. Svenskt brevmärke återgivet med floddalgången St. Croix i bakgrunden.

I reklammaterial inför musikalen förekom även vykort som återger det frimärksliknande brevmärket. Ett urval med 16 sånger ur musikalen gavs ut på en cd där frimärkstänkandet förts vidare. Omslaget ger sken av att återge ett blad ut ett insticksalbum med pincett där brevmärket återgivet i ett flertal färg- och tandningsvarianter och i vissa fall försedda med fingerade poststämplor.

Lördag 6 april 2024 på dagen 50 år sedan ABBA:s historiska vinst producerar Sveriges Television festföreställning på Cirkus i Stockholm. Vi som inte har biljetter kan fira med utmaningen att försöka hitta något postombud som har de nya frimärkena. Postnord Frimärken förutsätter att de nya frimärkena även ska finnas på ABBA museet på Djurgården i Stockholm. ●

CD-omslag "16 favoriter ur Kristina från Duvemåla".

Ålands postförvaltning har återkommande haft utgivning på tema "Mitt Åland" där kulturpersoner bjuds in. ABBA-medlem Björn Ulvaeus är uppväxt i Västervik med båtutflykter vid Sveriges östkust. När han tog båtferd till Åland fick han en oförglömlig upplevelse med morgondis vid farleden in till Karby på Kökar. Fotografen Kjell Söderlund tog den bild som 2016 utgavs som frimärke försedd med Björn Ulvaeus namnteckning.

Björn Ulvaeus autograf med motiverat namnförtydligande i åländskt frimärke "Mitt Åland" 2016.

Bland frimärksutgivare som trycker frimärken utöver postalt behov finns massor av märken med ABBA-motiv.

Vad är skillnaden mellan frimärkssamling och exponat?

...och är steget mellan dem stort?

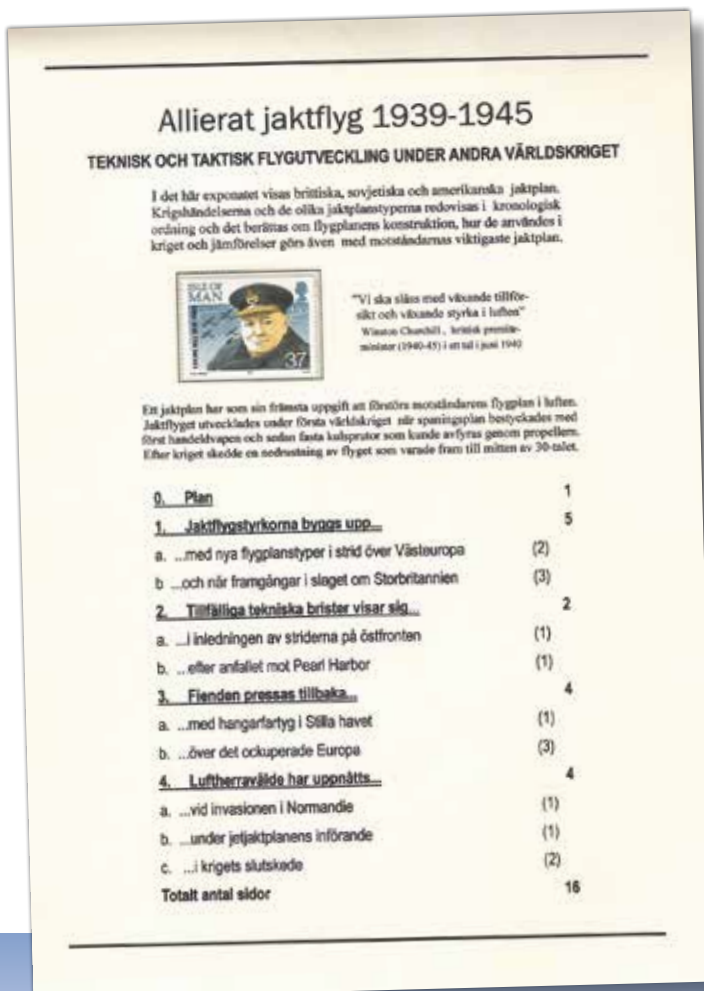
Text och bilder: Tommy Samuelsson

I frimärkshobbyn finns det liksom inom andra fritidssysselsättningar som golf och segling vissa benämningar och uttryck som är svåra att förstå för en nybörjare. Vi som är intresserade av utställningsfilateli är väl bekanta med benämningen exponat, men för alla mer allmänt intresserade frimärkssamlare så är det naturligtvis inte helt

självkligt. Till skillnad från en frimärkssamling som ju är alla frimärken och andra postala objekt som man har i album och lådor, så är exponat helt enkelt den delen av samlingen som ställs ut på en frimärksutställning. Utrymmet i ramarna på en utställning är ju alltid begränsat så det blir upp till utställaren att välja ut de objekt som på bästa sätt illustrerar det som berättas om i exponatet.

Strukturen i ett exponat kan liknas vid en bok med en titel och kapitel där berättelsen hålls ihop som en röd tråd. I början av ett exponat återfinns planen med huvud- och underavdelningar som ger en översikt av berättelsen från början till slut. Den löpande texten som berättar om och förklarar de objekt man visar på de enskilda bladen är naturligtvis nödvändig i ett exponat, men den får inte ta överhanden. Det är hela tiden objekten som är det centrala i ett exponat, texten ska vara kortfattad, föra berättelsen framåt och förklara det som inte är helt uppenbart.

Ett exponat som ställs ut på en jurybedömd utställning bedöms och poängsätts efter fasta reglementen med tillhörande riktlinjer som juryn förhåller sig till. Sista dagen på

en utställning får alla utställare möjlighet att träffa juryn som har bedömt exponatet för att få bedömningen förklarad och råd hur om man kan gå vidare för att ytterligare utveckla exponatet. Också under tiden mellan olika utställningar finns det möjlighet att kontakta en juryman för att få råd och ställa frågor om sitt exponat. Även om det kan tyckas att det är stor fokus på poängnivåer och medaljer, så kan exponat som aldrig kommer att få några stora guldmedaljer vara minst lika intressanta och inspirerande för utställningsbesökarna som de som går vidare till den högsta internationella nivån. Genom att visa upp sig och sitt samlarområde på en utställning så knyter man också ofta nya kontakter som kan hjälpa till med tips på hur man kan utveckla sitt samlande och var och hur man hittar nya objekt.

I de utställningsklasser där jag själv verkar som juryman, motivfilateli, vykort och open eller öppen klass, tycker jag att möjligheterna är stora att göra ett eget exponat av sin frimärks- eller vykortssamling. Man kan börja att ställa ut ett exponat i en eller ett fåtal ramar så steget till att gå från samlare till utställare är inte så stort som många kanske tror. En utställningsklass som jag tycker borde locka ännu fler att prova på att ställa ut ett exponat än vad som är fallet idag är vykortsklassen. Många frimärkssamlare samlar ju även idag på vykort med någon gemensam nämnare. Ofta är det vykort med bilder från hembygden men kan också vara allt från Andréés ballongfärd till

ölstugor, olika högtider eller speciella vykortskonstnärer och vykortsfotografer. Det man har som samlarintresse har man ju också mycket kunskaper om vilket gör det enkelt att skriva korta förklarande texter till vykortet. Besökare på en frimärksutställning som kanske inte ännu är inbitna samlare har ofta lättare att ta till sig ett vykortsexponat än mer avancerade exponat i de rent filatelistiska klasserna. Att utveckla sin samling till ett exponat är också, som jag tror alla utställare kan skriva under på, ett mycket bra sätt att få struktur på sitt samlarområde, vilka objekt man har och vad man saknar. Det finns alltså många anledningar att börja fundera på att göra ett exponat. ●

Cirkeln är sluten!

Text och bilder: **Mats Ingers**

I Skillingtrycket nr 3/-85 skrev jag minnesord över Franz Obermüller, som i juni samma år hastigt hade gått bort, mitt i sin karriär som intygsskrivare. Samtidigt hade jag en hoppningivande nyhet att berätta: Dottern Helena var beredd att ta över. Nu är cirkeln sluten: Från föregående årsskifte upphörde HOW att skriva attester, efter en nära 4 decennier lång och framgångsrik bana.

Obermüller satte en ny standard

Pappa Franz började skriva intyg 1975, och hans modell för hur ett intyg bör se ut har blivit 'Svensk Standard'. Hans attester var väldigt olika 'intyg Sjöman', som varit förhärskande sedan tidigt 60-tal. Nu avbildades objektet i kraftig förstoring och fotografiet täckte ett halvt A5-blad. På andra halvan kunde man läsa vad man behövde veta om objektet, inklusive en kvalitetsbedömning enligt det 5-skaliga system som SFF rekommenderade.

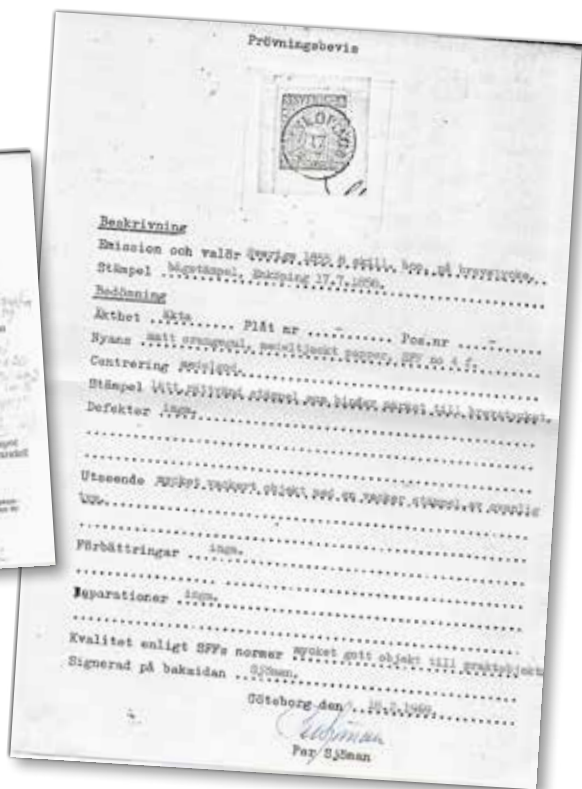
Helena fortsatte att utforma sina intyg på samma sätt. Begreppet 'Intyg HOW' (Helena Obermüller-Wilen) blev snart etablerat och välkänt hos dem som samlade och handlade med bättre främst klassiska svenska objekt. Epoken Obermüller kom att omfatta nästan ett halvt sekel.

Krigsbarn i Sverige

Efter Första världskriget var nöden stor i många av de krigshärjade länderna. Mellan 1919 – 1922 tog Sverige emot ca 22 000 barn från främst Österrike och Tyskland, men även från Baltikum och en del andra länder. De flesta var mellan 9 och 14 år, några var yngre. Ett av dessa barn hette Franz Obermüller, och han hamnade i Småland hos en familj som ägde ett sågverk. Där kom han att tillbringa flera somrar och han etablerade ett livslångt band till sina svenska "föräldrar" och till Sverige.

Intyg Sjöman skrevs med skrivmaskin och bilden var en fotostatkopia.

Franz Obermüller ur tiden

FRIMÄRKS-SVERIGE HAR SORG. I juni månad förlorade vi plötsligt en av de stora profilerna. Franz skulle ha fyllt 80 nästa år, men utstrålade så mycken spänst och vitalitet att dödsbudet kom som en chock.

Franz Obermüller var från början naturvetare, men redan 1933 började han handla med frimärken. Han grundade Kihlströms Frimärkshandel som så småningom utvecklades till en av de större auktionsfirmorna i branchen. Den drivs nu av sonen Hans.

I mitten av 70-talet, när Per Sjöman gick bort, bestämde sig Obermüller för att ställa sin långa och rika erfarenhet till marknadens och samlarnas förfogande. Mycket snabbt etablerade han sig som den oomstridde auktoriteten. Genom sitt metodiska arbetssätt och sitt intresse för avancerade tekniska hjälpmedel har han bildat skola, trots att hans verksamhet som intygsskrivare i större skala bara kom att omspanna ett årtionde.

En spänstig man med ekorrhäggiga ögon. En sällsynt omtyckt och oomstridd person, utrustad med en stor portion humor och ödmjukhet, en person som aldrig försökte framställa sig som ofelbar och just därför var trovärdig. När Franz hade synpunkter lyssnade man. Det är svårt att fatta att han är borta.

Dottern tar över

HELENA OBERMÜLLER - WILÉN kommer att fortsätta i sin fars fotspår! Hon har inte ägnat så mycket tid åt frimärken utom sista året, då hon biträtt sin far, men bör likväl ha mycket goda förutsättningar att lyckas. Såsom doktorand i zoologi har hon fått något väsentligt "gratis": Den vetenskapligt kritiska blicken och vanan att använda den utrustning som också brukas vid skärskådande av filatelistiska objekt. Hon övertar ett förstklassigt referensmaterial, ett stort filatelistiskt bibliotek samt all teknisk utrustning. Svensk filateli skall vara mycket tacksam för denna seriösa heltidssatsning, som är värd oreserverat stöd och all vår uppmuntran.

Mats Ingers

Kungligt på frimärken

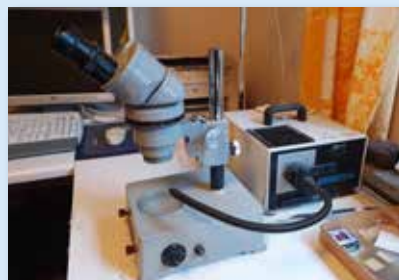

Av Ulf Cervin, professor i civilrätt vid Lunds universitet.
Litt.: *Burkēs Royal Families of the world 1*
Europe & Latin America.

DET KLAGAS JU I VÅR TID över att det uppväxande släktet är dåligt orienterat om det förflutna. Man vet att Karl XII har funnits, och Gustaf II Adolf med för den delen, men ibland kan det vara svårt med ordningsföljden och tidsperspektivet.

Jag gjorde en test en gång. Vi hade fått ett nytt hus för den juridiska undervisningen i Lund och det skulle sättas in ett kodesystem med fyra siffror lite här och var. Att komma ihåg är svårt och det blir inte bättre med åren. Jag föreslog i ett fall Gustaf Vasas dödsår för att själv ha något att hänga upp koden på. Det var ingen som visste, 1560. Ändå var åldrarna rätt blandade och det var vid ett universitet.

Arbetsstationer för dokumentation och skärskådande. Manicken som påminner om ett saltkar är en kvicksilver-UV-lampa av en typ som knappast kan köpas idag.

Träffade Karin i Wien

Franz utbildade sig till civilingenjör i Wien och arbetade sedan för LM Ericsson i landet. I Wien träffade han en svensk flicka, Karin Kihlström. Hon arbetade för en svensk familj i Österrike. Det politiska klimatet hade nu börjat hårdna i Österrike, och detta kan ha bidragit till att Franz sökte sig tillbaka till Sverige, där han hoppades få arbete hos LME. Året var 1933, ett depressionsår, och detta bidrog säkert till att Franz inte fick den anställning han hoppats på.

Frimärksintresset tog över

Franz hade redan då börjat handla med frimärken, och upptäckt att detta kunde också ge ett levebröd. Som utländsk medborgare fick han inte etablera affärsverksamhet i eget namn. Men Karin hade återvänt från Österrike, och de gifte sig. Firman fick bära hennes flicknamn, Kihlströms Frimärkshandel, när den etablerades 1935. Snart kom två söner och sist en dotter till världen – Helena. Äldste sonen Stefan utbildade sig till jaktpilot men omkom tragiskt i en flygolycka 1962. De övriga barnen och mamma Karin kom att stanna i familjeföretaget.

Jubileumsauktion 1980

Frimärkshandeln på Götgatan blev snart väletablerad och Förbundets nuvarande kassör, Tho-

mas Hagström har minnen därifrån. På lördagarna fick han en slant av mamma, och traskade sedan ner till Kihlströms, där farbror Franz bjöd på saft medan Thomas fick plocka bland lämpliga frimärken.

På senare år blev Kihlströms framför allt ett auktionsföretag. Det kan man läsa om i SFT (numera heter tidningen Filatelisten) i marsnumret 1980, där den 50:e auktionen uppmärksammades. Vid den tidpunkten drevs firman i praktiken av sonen Hans, medan pappan var fullt upptagen med att skriva intyg. Auktionsverksamheten blev i början av 2000-talet en del av Philea. Artikeln återges på nästa sida.

Vetenskapligt förhållningsätt

Franz var systematisk när han skrev sina intyg. Först undersökning i stereomikroskop med möjlighet till belysning både underifrån och som släpljus med fiberoptik. Sedan eventuell blötläggning i ren bensin och slutligen en tur till mörkrummet, där en kraftfull UV-lampa väntade. Tillskarvat papper avslöjades oftast på att dess fluorescens avvek från resten av frimärket.

Helena var doktorerad i zoo-fysiologi när hon ställdes inför ett vägval i juni 1985. Arbetsmarknaden för unga kvinnliga akademiker i Sverige var kärv och till vår lycka valde hon att satsa på intygsskrivande.

Kihlströms auktioner en folkfest

Dags för 50:e upplagan

— Vi räknar med en total utropssumma på mellan 2,4 och 2,5 miljoner på vår 50:e auktion, som äger rum på hotell Malmen 11–13 april, berättar Hans Obermüller i Kihlströms frimärkshandel på Götgatan i Stockholm. Det är det högsta utbudet hittills. Det gamla lyder på 2,17 miljoner.

Kihlströms är en av landets verkligt etablerade auktionsfirmor när det gäller frimärken. Frimärkshandeln startade 1935 av den österrikiske ingenjören Franz Obermüller, som kom till Stockholm med hopp om att få arbete på L M Ericsson, som han jobbat för hemma i Wien. Men när inte det lyckades startade han en frimärkshandel.

Men eftersom Obermüller inte var svensk medborgare så inregistrerade han firman i sin fästoms namn, Karin Kihlström. Hon blev så småningom fru Obermüller och av barnen kom sonen Hans ganska snart med i firman. Och nu är det Hans som i praktiken är ansvarig för driften, medan pappa Franz huvudsakligen ägnar sig åt att expertbedöma och skriva ut attester på klassiska märken.

□ DET BÖRJADE 1958

Det dröjde 23 år eller till 1958 innan man satte i gång auktioner. De första åren hade man ändå upp till fyra auktioner årligen. Sedan bantade man ner till tre och numera kör man med två auktioner per år, en på våren och en på hösten.

Omsättningen har ökat år från år. På vårauktionen 1974 passerade man miljonstrecket och på hösten 1978 var man uppe i över 2 miljoner. Rekordet hittills noterades på den 48:e auktionen, då omsättningen var 2 450 000. Vid ett par tillfällen har man haft objekt som klubbats för 50 000 kr. Man har även haft dyrare objekt men dessa har inte funnit köpare.

Det största antalet objekt på en och samma auktion är omkring 4 000. Man försöker begränsa antalet till under 4 000. På jubileumsauktionen nu i april räknar man med att det blir omkring 3 600 nummer.

□ EN FOLKFEST

Kihlströms har en stor fast kundkrets när det gäller auktionerna. Man trycker upp en katalog på närmare 10 000 ex och av dessa går 700–800 till kunder inte bara i Sverige och de nordiska länderna utan även till så avlägsna länder som Australien, Japan och USA. På auktionerna brukar frimärkshandlare och storsamlare från grannländerna samt

Här pekar Hans Obermüller på ett intressant objekt i jubileumsauktionen.

England, Västtyskland och Holland dyka upp. Och de brukar inte göra resan förgäves.

— Auktionshussen på frimärken började när man införde moms på frimärken i affärerna medan auktionerna var undantagna från detta, konstaterar Hans Obermüller. Vi har över ett par tusen regelbundet återkommande kunder på våra auktioner, som jag tycker har något av en folkfest över sig.

C S—t

SFT uppmärksammade jubileumsauktionen i marsnumret/1980

Internationellt erkänd

Helena satsade helhjärtat och inom ett par år var hon inte bara certifierad av det svenska förbundet, utan även tysk Verbundsprüfer, en titel som man måste klara ett "gesällprov" för att få använda.

När Diego Carlström tillsammans med Ulf Ivarsson avslöjade den gigantiska härvan som vi känner som 'Steinberg-breven' hade Helena en av huvudrollerna. Hon undersökte de flesta av de svenska breven som därför har attester som falska.

En artikelserie i SFT bidrog starkt till att sprida kunskap om dessa mycket lömska förfalskningar, som kostat svenska samlare miljonbelopp. En påminnelse om hur viktigt det är att ha ett nationellt förbund som tar ansvar för viktiga frågor och kan nå ut med sin information via en egen tidning.

Medlem i Expertrådet

I slutet av 80-talet blev Helena också medlem i förbundets Expertråd, som bedriver en ständig kamp mot fiffel och båg inom vår hobby. Hon har blivit en återkommande medarbetare i 'Fakes and Fourgeries'. Hon var också huvudförfattare i boken som redovisade 207 svenska Steinbergbrev 2015. Expertrådet har samlat på sig ett stort studiematerial, inte bara av Steinbergbrev. Helena har flera gånger presenterat objekten på ett mycket pedagogiskt sätt på utställningar.

Helkartor som tandnings-nycklar

Ett av Expertrådets viktigaste insatser var att dokumentera de helkartor av 'Öre vapen' och Ligande lejon typ som såldes på auktion i Schweiz kring 1990. Köpare var en grupp storsamlare, som gjort en inbördes överenskommelse att dela upp helkartorna i större block. Helena ingrep och lyckades tillsammans med bland annat Roland Frahm få till en överenskommelse som innebar att Expertrådet kunde låna alla kartor till Stockholm efter auktionen. Där fick Postmuseums eminenta fotograf Yngve Hellström i uppdrag att fotografera så att kopior i skala 1:1 kunde framställas. Det krävdes många försök innan man hade ett resultat som kunde godkännas av Bo-Erik Stawenov.

Helena på utställningen Baltex 2014, demonstrerande Expertrådets exponat av förfalskningar.

Foto: Peter Lorentzon, Expertrådet.

Han hade erfarenhet av positionsbestämning och visste vad som krävdes.

Expertrådet sålde en sats av dessa kartor som avbildningar på foto-papper samt på en transparent film i skala 1:1. De är förbluffande exakta, bortsett från att det alltid måste uppstå vissa avvikelser i hörnen (aberration tror jag detta oönskade fenomen kallas). Tack vare denna insats har vi nu ett bra verktyg för att bestämma positioner i 1855 års tandning.

Ovärderlig dokumentation

Under sammanlagt nära 50 år har nästan alla filatelistiska objekt av större betydelse undersökts och dokumenterats av far och dotter Obermüller. Detta har varit ovärderligt för auktionsmarknaden men också en stor trygghet för samlarna. Tack vare denna insats har vi nu en samlad bild-dokumentation som få andra länder kan skryta med vad gäller sin klassiska filateli. Värdet av denna dokumentation kan knappast överskattas. Vi återkommer till detta! ●

Posthistoria 2024 i Göteborg

Välkomna till en posthistorisk vårträff i Göteborg!

Tid: lördag 6 april 2024, kl. 10.00–16.30

Plats: Dalheimerssalen (1 trappa upp),
Dalheimers hus, Slottsskogsgatan 12, Göteborg

10.00–12.30 Visning inför Göta Frimärkens
posthistoriska auktion den 8 april.

13.00 Välkomna till föredragsprogrammet!

13.05 Sveriges första minnesfrimärke – Peter
Lorentzon berättar om 5 kr Posthuset från 1903.

13.45 Upp genom luften – Fredrik Ydell berättar
om tidig svensk luftpost och visar pärlor ur sin
prisbelönda utställningssamling.

14.25 Aktuellt om Posthistoria – Några ord om
det nya numret av SSPD:s skrift, som också finns
att köpa under dagen.

14.30 Rast – Nordisk Filатели och Göta Frimärken
bjuder på fika.

15.00 Till Amerika – Bengt Herrman och hans
vykort berättar om emigrationen och utvandarnas
kontakter med "det gamla landet".

15.40 Post med förhinder – Leif Ruud visar och
berättar hur olyckor och andra missöden hindrat
posten från att komma fram.

16.20 Avslutning

Nordisk Filатели, Göta Frimärken, SSPD, Sveriges Filatelistförbund och Postmusei Vänner
kommer att ha filatelistisk och posthistorisk litteratur till försäljning under dagen.

Posthistoria 2024 i Göteborg arrangeras av SSPD (Sällskapet för svensk posthistorisk
dokumentation), SFF i Göteborg, Göta Frimärken och Nordisk Filатели.

Fri entré, alla är välkomna!

Den nya boken om Frimärks- emissionen Gustaf V i Medaljong

Text och bild: **Christer Brunström**

Om man studerar den svenska frimärksutgivningen under 1900-talet ser man att det finns en utgåva som sticker ut och det är bruksserien Gustaf V i Medaljong som började användas 1910 och som sedan kurserade fram till 1920. Motivet med monarkens porträtt i en dekorativ ram i jugendstil utformad av konstnären Olle Hjortzberg markerade något nytt i svensk frimärksdesign.

Det är också bland de 27 olika frimärkena som man hittar rariteterna inom svensk frimärksutgivning på 1900-talet – Värnamomärkena. Valörerna 55 och 80 öre trycktes för att passa ihop med portoförändringar som aldrig blev av varför de drogs in innan de kunde säljas på landets postkontor. Av någon anledning följde de inte anvisningarna på postkontoret i Värnamo där den tilldelade kvantiteten av 1 000 märken faktiskt såldes. Därmed fick vi två mycket eftertraktade valörer som saknas i det stora flertalet Sverige-samlingar.

När Gustav V blev kung år 1907 började Generalpoststyrelsen omedelbart arbetet med att ta fram frimärken med den nye monarkens porträtt. Först 1910 fick landets brevskrivare möjlighet att frankera sina brev med de nya frimärkena med Gustaf V i Medaljong.

Att samla och studera Medaljongutgåvan har nog alltid varit populärt. En som var med från starten var Nils Strandell (1876-1963). Det som speciellt tycks ha fascinerat honom var de plåtnummer som då för första gången fanns med på svenska frimärksark. Det berättas att Strandell

gjorde täta besök på postkontoren i sitt sökande efter nya plåtnummer. Plåtnummer förekom normalt upptill i arkets högra eller vänstra hörn och Strandell köpte därför just den delen av arken.

Filatelisten Johan Ramberg (1901 – 1981) skrev sedan en liten bok om Medaljongserien och innehållet var i stor utsträckning baserat på Strandells upptäckter. Senare på 1970-talet köpte Tomas Bjäringer stora delar av materialet som ingått i Strandells och Rambergs samlingar. Medaljongserien har under årens lopp följaktligen intresserat många av vårt lands ledande filatelister.

I 45 år har den skånske filatelisten Fredrik Nilsson ägnat sig åt frimärkshobbyn och under de senaste åtta åren har han samlat och studerat svenska frimärken med betoning på helark och just Medaljongutgåvan. Resultatet är en bok på 296 sidor utgiven av Nordisk Filateli.

När resultatet av filatelistisk forskning redovisas i bokform blir det ofta något i stil med en vetenskaplig forskningsrapport och Frimärksmissionen Gustaf V i Medaljong 1908 – 1920 skulle man kunna beteckna som just detta. Man skulle också kunna beskriva boken som en grundkurs för fri-

märkssamlare eller som passande studielitteratur för en filatelistisk högskola. Boken är nämligen utformad på ett synnerligen pedagogiskt sätt och med ett mycket generöst bildmaterial.

Med utgångspunkt i tidigare redovisningar och katalogiseringar av Medaljongutgåvan har författaren försökt besvara alla hittills obesvarade frågeställningar och det har han med stor sannolikhet helt och hållit lyckats med. Det kan ibland vara oklokt att påstå att man har skrivit det definitiva verket om ett visst ämne, men frågan är om Fredrik Nilsson inte har lyckats med just detta.

I boken går Nilsson igenom område för område och beskriver allt från provtryck till utgivna valörer med alla möjliga varianter däremellan. Han tar upp den minst sagt spännande historien bakom utgåvans tillkomst (de första tryckplåtarna tillverkades för övrigt i Wien).

Inledningsvis finns ett kapitel med rubriken Nomenklatur. Här förklaras på ett utmärkt sätt alla de specialisttermer som förekommer i boken. Till de mera intressanta hör semaforer, en vertikal linje, med eller utan horisontella linjer, som kan finnas med i arkmarginalen på ett hörnexemplar. Nilsson har också valt att använda ordet karta för att ange ett ark om 100 frimärken.

Och så var det plåtnumren! En del valörer trycktes i mycket stora upplagor och det krävdes ett stort antal tryckplåtar. Tryckplåtarna för de olika valörerna nummerades och den aktuella siffran graverades in i arkmarginalen upptill till höger eller vänster. På de plåtar som tillverkades i Österrike använde man både romerska och arabiska siffror. Det skulle med tiden visa sig att de romerska siffrorna var opraktiska (18 blir exempelvis XVIII med romerska siffror) varför man gick över till arabiska siffror. Från 1917 tillverkades plåtarna i Sverige

och endast arabiska siffror kom till användning. Boken tar även upp papperstyper, gummering, perforering, förfalskningar och i princip allt annat som berör dessa utgåvor.

En sak som jag speciellt uppskattar är att mycket bakgrundsinformation om personer, andra relevanta detaljer och ordförklaringar presenteras i notisform på ljusblå bakgrundsfärg. De hjälper till att göra boken lätt att använda även för de som inte är helt förtrogna med alla filatelistiska finesser.

Fredrik Nilsson har haft tillgång till ett mycket omfattande studiematerial bestående av tusentals hörnmarginalblock, provtryck, helark/kartor och 10 000 stämplade märken. Det krävs uppenbarligen ett omfattande studiematerial, gott om tid, mycket energi och ett brinnande intresse. Allt detta torde vara faktorer som bidragit till en imponerande och faktsäckad beskrivning av Medaljongemissionen. Frågan är om upplagan på 200 exemplar kommer att räcka till? ●

Nummer 1

Text och bild: **Christer Brunström**

Åtminstone tidigare var det vanligt att man i franska skolklasser numrerade eleverna efter deras akademiska meriter. Att placeras som etta i klassen var mycket hedrande medan det naturligtvis var en nesa att hamna i närheten av 30. Det var på många sätt ett mycket grymt system men förmodligen effektivt som urvalsverktyg inför högre skolformer.

Det påminner mig om en ung släkting som inte var alltför flitig i sin franska skola. Han hade uppenbarligen lagt märke till att eleverna rangordnades efter studieresultat vilka i hans fall inte var speciellt imponerande. Vid något tillfälle annonserade han: "Maintenant je suis le premier à sortir de la classe!" vilket översatt till svenska betyder att han alltid var först med att lämna klassrummet. Det finns som synes mer än ett sätt att placera sig på första plats.

Plats Nummer 1 eller "Number 1" på engelska kan vara ett mycket intressant samlingsområde inom filatelin. Här handlar det om att specialisera sig på det som kom först. Det man kanske främst tänker på i detta sammanhang är förstadsbrev eftersom de i teorin skall vara stämplade på frimärkenas allra första giltighetsdag.

Nu handlar den här lektionen i vår samlarskola inte om FDC utan om de frimärken som fått nummer 1 i våra frimärkscataloger och oftast innebär denna siffra att det handlar om det frimärke som kom först men det är inte alltid fallet. Om ett lands första utgåva bestod av flera frimärken brukar katalogerna ordna dem från lägsta till högsta valör. I FACIT Special Classic 2024 är Danmark nummer 1 frimärket med valören 2 Rigsbank-Skilling (RBS); nummer två är valören 4 RBS som gavs ut den 1 april 1851. Frimärket med valören 2 RBS gavs ut något senare men fick trots detta katalognummer 1.

Den 1 december 2023 genomförde det schweiziska Auktionsföretaget Corinphila i Zürich en specialauktion som fått rubriken Europe's "Number 1" on cover. Totalt omfattade katalogen 86 klassiska brev från Belgien till Spanien.

Den filatelist som ställt samman samlingen hade valt att koncentrera sig på den tidiga perioden från 1840 fram till 1863 då många europeiska länder gav ut otandade frimärken. Danmark, Finland och Norge finns med i samlingen men inte Sverige och det av det simpla skälet att Sveriges Nummer 1 – Tre Skilling Banco – gavs ut tandat.

Nästan samtliga objekt såldes till priser som varierade mellan 2 000 och 500 000 i svenska kronor. Uppenbarligen handlade det om populärt material även om köparna med stor sannolikhet kommer att använda sina nya objekt till andra syften.

Här har vi ett typexempel på att man som samlare måste begränsa sina samlingsområden och speciellt om det handlar om sällsynta (och därmed dyrbara) objekt.

Nu kan man samla Nummer 1 på många olika sätt och en sådan samling kan få just den omfattning som man själv önskar. Liksom den filatelist som sålde sin samling hos Corinphila bör man naturligtvis starta med att bestämma vad samlingen skall innehålla och här kan det handla om exempelvis geografiska eller tidsmässiga ramar. En del klassiska Nummer 1 är totalt omöjliga

eftersom de är extremt ovanliga men här tipsar jag om ett sätt att lösa detta problem.

Man börjar exempelvis med att tillverka en förteckning över de frimärken som skall ingå i en sådan samling. Om man väljer att enbart samla europeiska Nummer 1 behöver man konsultera ett katalogverk som listar samtliga europeiska länders frimärksutgivning. Det behöver inte på något sätt vara specialiserat eftersom man endast behöver detaljer om just vilket frimärke som listas som nummer 1. Stanley Gibbons har gett ut en förenklad katalog som listar all världens frimärksutgivning i alfabetisk ordning och en sådan katalog kanske finns på ett bibliotek i närheten.

Rent generellt är många länders första frimärke inte speciellt dyrbart. Världens första frimärke – Penny Black – gavs ut i England år 1840. Det fick genast en enormt stor användning och många har bevarats. Märket var otandat vilket innebar att man var tvungen använda sax för att klippa det ur arket. Ibland blev marginalerna breda, ibland smala och inte sällan lyckades man även klippa bort en del av själva frimärksbilden.

Värdet på en Penny Black hänger i stor utsträckning samman med hur breda marginalerna är. Ett perfekt exemplar kan säljas för tusenlappar medan ett inklippt märke kan bli ditt för ett mycket blygsamt belopp.

Många nationer inledde sin frimärksutgivning på 1900-talet och här brukar Nummer 1 då oftast vara den lägsta valören i en längre serie och då ofta tryckt i en mycket stor upplaga.

Som exempel kan vi ta Åland Nummer 1 som gavs ut 1 mars 1984. Framärket har valören

Åland
Nummer 1

20 penni och det föreställer en allmogebåt. Totalt trycktes två miljoner exemplar av detta märke som nog egentligen var en kompletteringsvalör. Den lägsta valören i serien är 10 penni men den gavs ut först den 2 januari 1985 och har Facitnummer 8 men just denna valör kommer märkligt nog som första märke i katalogiseringen.

Färöarna är ett komplicerat fall. FACIT anger att ögruppens Nummer 1 kom redan 1919. Det är ett halverat danskt 4-öresmärke. Även under andra världskriget producerades provisoriska frimärken på Färöarna men självständigt postområde blev ögruppen först 1975.

Färöarna Nummer 1 (Facit 9) gavs ut den 30 januari 1975 och det har valören 5 oyru. Det visar en 1600-talskarta över Färöarna och är graverat av Czeslaw Slania. Upplagan är 4,5 miljoner exemplar vilket är enormt för ett så litet land. I FACIT anges värdet med bokstaven M för massvara.

Färöarna
Nummer 1

Nu till frågan om hur man uppmärksammar Nummer 1 med extremt höga katalogvärden. Bayern nummer 1 är ett sådant frimärke. Det svartfärgade frimärket har valören 1 kreuzer och det gavs ut den 1 november 1849. Ett vackert och tillräckligt bredrandigt exemplar torde kosta ett antal tusenlappar.

Lösningen heter Frimärke på Frimärke vilket innebär att ett klassiskt frimärke avbildas på ett nyare (och oftast mycket billigare) frimärke. I det här specifika fallet har jag valt det frimärke som Västtyskland gav ut den 30 september 1949 för att

Bayern
Nummer 1
på tyskt
frimärke
utgivet
1949.

uppmärksamma att det då gått ett sekel sedan frimärken infördes i det som idag är Tyskland. Även om det inte är den äkta varan ger det oss ändå en god uppfattning om hur den bayerska frimärksrariteten ser ut.

Även inom filatelin handlar det ofta om att hamna på plats nummer 1 in sin klass (=utställningsklass) varför det finns vissa likheter med det franska skolsystem som jag refererade till inledningsvis. Men även samlare, som inte aspirerar på några guldmedaljer, kan ändå väcka uppmärksamhet på ett kommande föreningsmöte med en samling Nummer 1. ●

Var i hela världen ...?

Ultramar

Var ligger egentligen Ultramar? Det är inte ovanligt att man träffar på frimärken som tycks ha just detta landsnamn. De har dessutom angivna årtal som 1873, 1874 eller 1876 för att bara ge några exempel.

Att leta i en kartbok ger inga resultat eftersom det inte finns något land som heter just Ultramar. En spansk-svensk ordbok är ett betydligt bättre alternativ. Här får vi beskedet att ordet betyder [plats eller land på] andra sidan havet eller också kolonier på andra sidan havet och då i synnerhet i Amerika.

Havet är naturligtvis Atlanten och om man reser rakt västerut från Spanien landar man förr eller senare i den karibiska övärlden och det är på Kuba som dessa frimärken huvudsakligen kom till användning. Kuba var ju en spansk koloni fram till 1898.

Det här visade frimärket från 1876 har valören 1 peseta och motivet är kung Alfons XII. Under de följande åren kom nya utgåvor med nya årtal vilket markerade deras giltighet. ●

Text och bild:
Christer Brunström

*Besök Nordens största sajt
för frimärken och vykort med cirka
300 000 unika objekt! Omkring 700 dagliga besökare.*

Samlamera 2024

Hej alla som besöker köp- och säljsajten Samlamera. Jag tog över Samlamera den 1 oktober 2023 och här kommer aktuell information om Samlamera och vad som kommer att hända under året.

Jag har fått lägga ner mycket arbete för redovisning av försäljning till Skatteverket. Detta är nu klart. Det var ett EU-beslut att all försäljning på internet ska redovisas, typ det som säljes på Blocket och Tradera för att ta ett par exempel på stora aktörer. Detta påverkar ju även Samlamera där rapportering sker till resp. lands Skatteverk. Om man säljer lite då och då har det troligen ingen påverkan på skatter. Läser man på Skatteverkets hemsida så har det i många år funnits utförlig information att läsa när man bedriver hobbyverksamhet. Detta innebär att man under en längre tid (många år) ägnar sig åt kontinuerlig handel med t ex frimärken och vykort. Bli denna verksamhet för stor så ska man så klart ha en ordnad verksamhet, detta är inget nytt, så har det alltid varit. För att summera detta spörsmål så kan vi säkert fortsätta med handeln på den bästa och billigaste sajten Samlamera.

Jag har bildat ett nytt bolag, Samlamera AB, som blir ägare av sajten. Det finns ett avtal med SFF, vilket innebär att Samlamera kommer att bedrivas på samma sätt som det alltid har gjort. Säljare ska vara medlem i SFF. Inga andra får sälja på sajten. Samlamera knyts till SFF:s hemsida som tidigare.

För mig kommer det bli spännande att utveckla Samlamera under året med nya funktioner. För att klara av utvecklingskostnaden och driftskostnaden så infördes vid mitt övertagande en säljavgift på 3 % och för föreningar är avgiften 2%. Det är ju inga stora avgifter, säljer man ett frimärke för 30 kr så blir säljavgiften 90 öre.

En annan nyhet är att du kan annonsera – nya månadsannonser, där du kan meddela dina köpare om du har något erbjudande. Du kanske har något intressant i din webshop till dina kunder. Vi hjälper dig med utformning av annonsen. Vi har tre st av dessa annonser som ligger fast bl a på startsidans högerkant.

En stor nyhet är att vi ska börja med riktiga online-auktioner på Samlamera, sådana som de stora auktionshusen i Sverige har i dag. Detta kommer att bli ett lyft för Samlamera. Mer information om detta kommer framöver.

Webshoppen

Lite nyheter presenteras på webshopen och fler kommer under året. Vi har bl a piffat upp webshopen, där man kan lägga in en egen bild över informationstexten. Dessutom har texten fått en större storlek.

Samlamerans Webshop/Butik är en fantastisk funktion. Om du vill knyta dina kunder närmare till dig så kan du skicka e-post till dina stamkunder och styra dem till Samlamera webshop.

Vi kommer att göra denna del av Samlamera mer personlig framöver. Det kommer att bli precis som att du har en egen sajt för handel med frimärken, vykort, tillbehör etc. Du knyter dina kunder till din egna Webshop, där de stannar kvar tills de aktivt vill välja att gå vidare till Samlameras huvudmeny.

Samlamera ska ha hög klass på objekten

Många samlare hör av sig till mig och tycker att det ligger för mycket "skräp" på Samlamera eller om man menar frimärken som har dåliga stämplat och läggs ut för några kronor. Min önskan är att dessa objekt minskar i antal och att säljarna lägger ut bättre frimärken med läsbara stämplat om det rör sig om stämplat frimärken.

Hur lyckas jag att sälja på Samlamera?

Själv säljer jag förstås en hel del på Samlamera när tiden finns där. Det bästa sättet är att dagligen lägga ut nya objekt i en stor variation. Det kan vara frimärken, försändelser och vykort, både svenskt och utländskt. Lägg ut det som har bra kvalitet, det du själv skulle vilja köpa av andra säljare.

Jag kommer fortfarande ha mycket god hjälp av Lars Nordberg, SFF som handhar mycket av det administrativa inom Samlamera. ●

Hans-Ove Aldenbrink

Systemutvecklare Samlamera
0706-95 88 88, info@samlamera.se

Anmäl ditt barn/barnbarn till

Sveriges Frimärksungdom!

Medlemskapet kostar bara 100 kr/år.

Detta får ni:

- Inbjudningar till aktiviteter där ni bor
- Stampes brev med en massa roligt.
- SFUNG medlemstidning, 6 nummer per år.
- Vara med i roliga och spännande tävlingar.

Startpaket

med bland annat pincett och album!

Gå in på hemsidan sfu.se/
bli-medlem och registrera
ditt barn, eller använd
QR-koden.

sfu.se

Rörpost

Text och bild: **Henrik Sundén**

Från undervattenspost går vi till underjordspost i serien om underliga eller ovanliga sätt att befordra post. Rörpost är ett system där en cylindrisk behållare trycks fram med tryckluft i ett rör. Rörpostsystem avsedda för allmänna postförsändelser har rören mellan sändande och mottagande stationer förlagda under jord. Rörtransportsystem för sjukhusprover, företagsinterna meddelanden och persontransporter utelämnar jag här.

Storbritannien

Världens första rörpostsystem byggdes i London 1853. Det gick från telegrafstationen till börser och var 220 yards (202 meter) långt. Det var avsett för telegramblanketter och snabbade upp affärskommunikationerna betydligt. Det är inte för inte att affärsverksamhet på engelska heter business. (busy = flitig, upptagen, livlig). Rördiametern var 1½ tum (3.8 cm). Varje behållare kunde rymma 5–6 telegramblanketter. Behållarna var till att börja med av guttaperka, som kläddes med filt.

1858 byggde Electric and International Telegraph Company ett 3120 fot (950 meter) långt system med större diameter, 2¼ tum (5.7 cm).

1870 byggde Messrs. Siemens Bros. ett 3-tums-system mellan Central Telegraph Station och General Post Office. 1868–1870 förstatligades telegrafbolagen och därmed rörpostanläggningarna. De senare användes huvudsakligen för vidarebefordran från mottagande telegrafstation

till postdistributionskontor av utskrivna telegram. Antalet telegrafstationer inom London ökade snabbt och man drog trådar från hus till hus och slapp därmed stolpar.

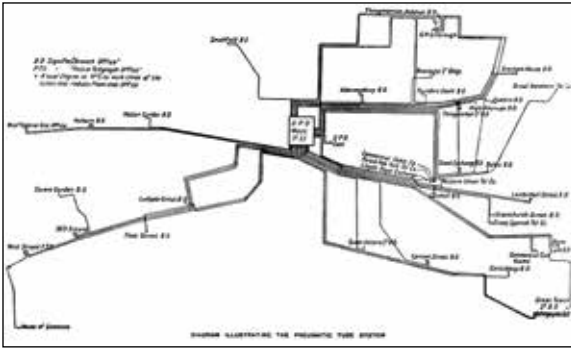
Ett telegram kostade 1865 och framåt för avsändaren 1 shilling för 20 ord för den elektriska överföringen upp till 100 miles. Lokalt inom London var priset 6 pence. Sista sträckan med pappersutskriften från telegrafstationen hem till telegrammottagaren fick mottagaren betala. 1867 kostade "porterage", utbärning i London District Telegraph Company's regi, från en telegrafstation 1 shilling 6 pence för 3 miles, men var gratis för avstånd under ½ mile. Var utbärningssträckan för lång, överlämnades telegrammet i sitt kuvert till Royal Mail, som då tog 2 pence för leverans av obetalt brev. Egentligen hade Royal Mail (General Post Office, GPO) och dotterföretaget London Penny Post sedan 1682 monopol på brevdistribution, men det gjordes ett undantag för telegrafbolagen.

Rörposten på CTO 1874.
Public domain.

CTO 1906 Telegrafi, rörpost i bakgrunden.
Public domain.

London's rörpostsystem 1891 (från [The Engineer](#) via [lapsedhistorian.com](#))

1874 invigdes det nya GPO West på gatan St. Martin's Le Grand i nordvästra delen av stadsdelen London City. De översta våningarna behövdes för det allt mer utökade telegrafnätet i och med nationaliseringen och huset kallades snart Central Telegraph Office (CTO). Nästan 1000 personer arbetade som mest med telegrafi på CTO. Rörpostledningarna förband CTO med 38 underkontor i London.

När post- och telegrafverksamheterna förts till samma organisation och rörpostsystemet byggts

Telegram som kanske gått med rörposten 1930.

ut gick de utskrivna telegrammen med posten, som var snabb och billig. Den vanliga brevbäringen gick omkring 6 gånger per dag utom söndagar. På ett telegramleveranskuvert från 1930 står det "No charge for delivery".

Londons rörpostsystem var 1897 34 miles långt (55 km) och hade 42 stationer. Det var som störst 80 miles långt, (130 km). Omkring 1908 fanns det 71 rörpostkontor i London.

Rörpostsystemet skadades av tyskarnas bombningar av London, men reparerades efter kriget. Det levde vidare till 1962.

Jag har inte kunnat se att systemet användes för brevpост och har inte hittat något brev som säkert sänts med rörposten i London. Det var avsett för telegram.

Telegrammet på bilden har inlämnats på Kilburn High Road Branch Office (81) den 10 april 1930 och levererats till mottagaren, bosatt på 9 Wood Lane, som ligger 4 km från avsändarstationen. Adressatens närmaste rörpoststation är Shepherd's Bush Post Office 200 meter bort. Eftersom den inlämnade blanketten levererats ut till mottagarens hemadress, skulle jag tro att den gått med rörposten och därefter med kostnadsfritt bud och inte till någon del med telegrafi. Numret 799 kan då vara Shepherd's Bushs rörpoststations nummer. Handstilen på ytterkuvret och telegramblanketten är också samma.

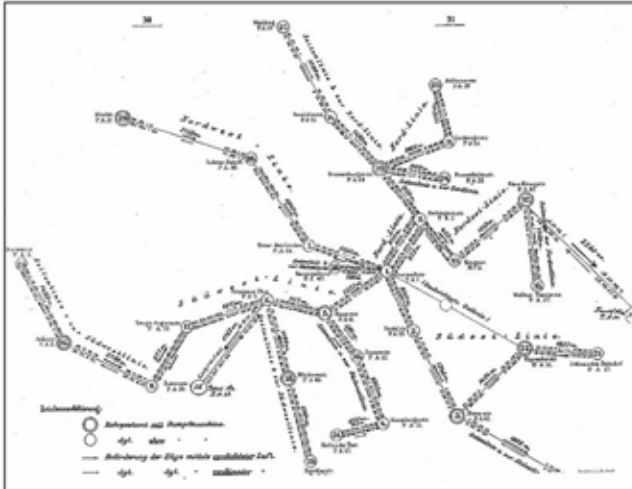
För befordran av postsäckar (innehållande brev) användes en kort period (1863 – 1874) rälsbundna underjordiska system, som drevs med tryckluft. Eftersom det var hela säckar som fraktades, stämplades inte individuella brev.

Tyskland

Den första rörpoststräckan i Berlin invigdes den 18 november 1865 och gick mellan Huvudtelegrafstationen och Berlins börs. Systemet byggdes successivt ut, först till tidnings- och bankdistriktet. Den 1 december 1876 hade det 15 rörpoststationer och en längd av 25,9 km. Allmänheten fick då börja använda systemet för kort och brev upp till 10 gram och maxmått 12,5 x 8 cm. Portot var då 25 pf för ett rörpostkort och 30 pf för ett brev, men leverans skedde bara till rörpost-

stationernas utdelningsområden. Eilboten, d v s expressutdelning, ingick. Den 1 januari 1877 utökades leveranserna till mottagare i hela Berlin och portot höjdes då med postkortsportot, d v s 5 pf, till 30 pf, men expressutdelningen gällde inte utanför rörpostområdet. Från mars 1877

kunde rörpostkort adresseras till hela landet om de frankerats med 30 pf. Likaså mottogs utifrån kommande postkort som uppfyllde mått- och viktkraven och om de försetts med 30 pf frimärke och påskriften Rohrpost för rörpostbefordran inom Berlin.

Berlins rörpostsystem 1885. Public domain.

Ett 10 grams rörpostbrev inklusive Eilboten kostade först 30 pf inom rörpostsystemets område och efter 1 januari 1877 40 pf inom Berlin och efter mars 1877 inom Tyskland om rörpostvillkoren uppfyllts.

Som jämförelse kostade ett vanligt ytbefordrat postkort 2 pf lokalt och 5 pf inrikes. Lokalt ytpostbefordrat brev kostade 5 pf upp till 250 gram och inrikesbrev upp till 15 gram kostade 10 pf om det var frimärkt, 20 pf annars. Rörpoststation 67 låg på Petersburger Strasse i östra delen av Berlin och P12 strax söder om centrum. På kartan från 1945 syns stationerna 67 (till höger) och 12 (nedanför mitten).

1940 var rörlängden nära 400 km och antalet stationer 79. Under kriget slogs delar av systemet sönder, men återstoden av systemet var i drift ända till slutet av mars 1945.

Rörpostkort Berlin 1888.

Rörpostbrev 2 december 1898, inlämnat på rörpoststation 67, ankom till rörpoststation P12 kl 2 på eftermiddagen.

Efter kriget startade verksamheten igen i december 1945. Valutareformerna 20 respektive 23 juni 1948 i det av segrarmakterna delade Berlin blev orsaken till stark misstro mellan öst och väst. Den 24 juni inledde Sovjetunionen Berlinblockaden. Huvudtelegrafstationen låg i den sovjetiska ockupationszonen, men rörposten tillåts fungera fram till januari 1949. Berlins rörpost blev två separata system, men med låg livskraft. I Västberlin upphörde det (för allmänhetens post) den 28 februari 1963 och i Östberlin 1976.

På grund av det ställvis avbrutna rörpostsystemet inrättades den 1 mars 1949 Postschnelldienst Berlin, som med bil, motorcykel, spårvagn, cykel och båt överbyggade avbrotten i rörpostförbindelserna. Portot för denna expresstjänst blev 1 västmark alternativt 1 östmark (vilket man helst betalade, då den valutan snabbt blev sämre). Det gällde till 1 april 1949, då bara västmark accepterades. Express-rörpostbrev frankerades med Berlins röda övertrycksmärke 1 DM stämplat i mars 1949 är därför mycket sällsynta. Senare sänktes portot och tjänsten delades upp, så att 20 pf avsåg vanlig rörpostbefordran och 60 pf var expresstillägg. Eftersom lokalpostavgiften var 8 pf för kort och 10 pf för brev, innebar det att rörposten utan expresstjänsten liksom tidigare var dyrare än vanlig post.

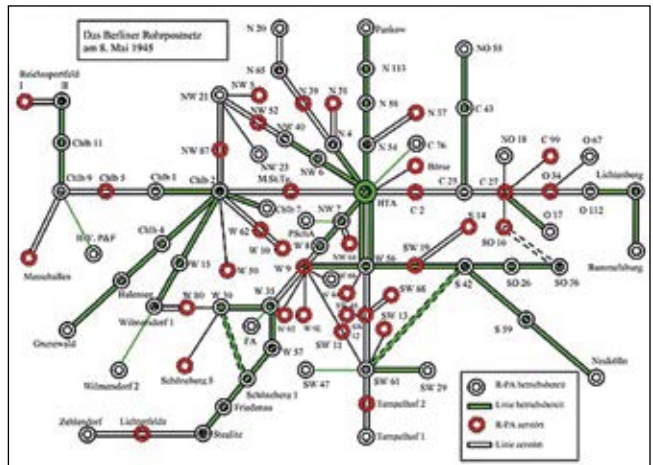
Berlin-rörpostkort från 1880 – 1920-talen är vanliga. München och Hamburg hade även kortare system.

Frankrike

Paris rörpost invigdes i december 1866 mellan Centraltelegrafstationen och Grand Hotel på Boulevard de Capucines, en sträcka på 1.06 km. Lufttrycket alstrades genom att man fyllde vatten i en 15 meter högre belägen tank i var sin ände av linjen. Rördiametern var 65 mm och en cylinder kunde ta 40 meddelanden.

Till att börja med sändes skrivna telegrammeddelanden och systemet var privatägt.

Ministeriet för post och telegraf tog över ägandet 1879 och rörposten öppnades för allmänhetens

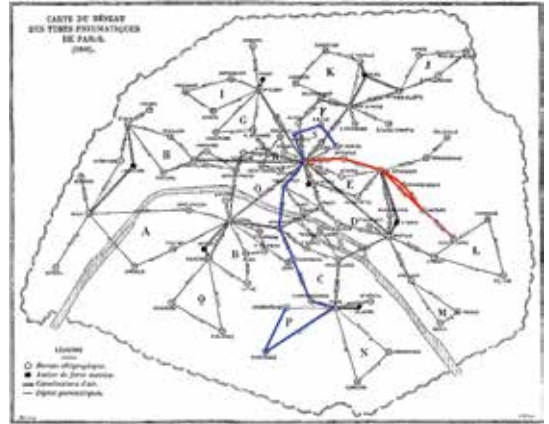
Rörpostsystemets situation 8 maj 1945. Röda ringar = sönderbombade stationer, ofärgade dubbelstreck = förstörda linjer. Wikimedia commons.

tens post. Systemet byggdes ut genom att dra rören i Paris avloppssystem, där de var åtkomliga för underhåll. Systemet var som längst 467 km år 1934 och det hade då 130 postkontor. 1945 sändes över 30 miljoner meddelanden. Verksamheten underfinansierades dock och rörpostmängden minskade. Den allmänna rörposten avslutades 1984, men ett tjänstepostsystem för de centrala statliga myndigheterna var i drift till 2004. Marseille hade ett mindre system.

Vidstående brev blev feldirigerat. Markering med blått på framsidan: 87 överstruket. 52 inringat. Brevets väg kan följas på rörpostkartan. Avsändaradress 94 Rue d'Hauteville. Rörpostkontor Rue d'Enghien (Paris 4), tidstämplat 17:35, 0.5 km gångsträcka. Via stationerna 83 och 51 till Bourse (Paris 1), vidare via St. Denis och Place République till stationen Voltaire, tidstämplat 17:40 (Paris 87, eventuellt Alex Dumas, som var station 87 1888), 5.6 km färdsträcka, röda linjer. Där kom man på att brevet skickats fel. Det bör ha sänts tillbaka till Bourse och vidare över Seine via bl a Monge till Rue du Montparnasse, tidstämplat 19:20 (Paris 52, bör ha varit Observatoire på 1888 års karta), 7.2 km, blå linjer. Adress 6 Rue de Chevreuse, 0.8 km gångsträcka. Rörpostporto 30 centimes för 7 gram. Ett ytbefordrat brev kostade 10 centimes upp till 15 gram, prissänkt från 15 centimes den 16 april.

Rörpostbrev Paris 28 april 1906. Feldirigerat.

Paris rörpostsystem 1888. Public domain.

Rörpostledning i Paris avloppssystem. Public domain.

Rörpostkort Paris 1930. Porto 1.50 F. Inrikes brevporto var 50 centimes.

Österrike

Wiens rörpost öppnades 15 februari 1875 för utskrivna telegram och den 1 mars samma år för brevpost. 53 postkontor förbands som mest med 82.5 km rör. Man kunde sända 15 cylindrar samtidigt i "rörposttåg" med en fart av 50 km/h. Systemet drevs fram till 2 april 1956.

Portot för vanliga ytbefordrade brev var 1866 – 1899 3 kreuzer för lokalpost och 5 kreuzer för inrikes post. Ett inrikes ytbefordrat Correspondenz-karte kostade 2 kreuzer 1869 – 1899. Rörposten inom Wien kostade alltså 5 gånger så mycket som vanlig ytbefordran.

Rörpostexpressbrev, porto 15 kreuzer. Från C.R.-kontoret 18 mars 1895 kl 5:40 e.m. till kontor 64, ankom kl 5:50 e.m.

Rörpostkort Wien, troligen 1890-talet. Porto 10 kreuzer. 88 är troligen ankomstpostkontorets nummer.

Rörpostvykort, Prag.

Rörpostbrev lokalt i Prag 1933.

Tjeckien

Prags rörpostsystem öppnades för allmänhetens post den 4 mars 1889, då Prag tillhörde Österrike – Ungern. Rörpostanläggningarna förstördes till stor del vid översvämningen den 13 augusti 2002 och verksamheten lades ned. Rörsystemet var 55 km långt. Innerdiametern var 65 mm.

I början sändes mest telegram från telegrafstationen till Prags huvudpostkontor. När det blivit mer utbyggt användes det också för rörpostkort och expresspostförsändelser. De har då försetts med expresseetikett (Exprès eller Eilboten) eller rörpostetikett (Potrubní poštou eller Mit Rohrpost). Post som inlämnades på poststationen Prag 55 kunde stämpas med en maskinstämpel med text Potrubní Pošta v Praze och Příplatek 40 Haléřů (Prags rörpost Tillägg 40 Haleru = 0.4 tjeckisk Koruna).

Italien

Italiens första rörpostsystem byggdes i Milano och togs i bruk 1913. Längden var 42 km efter andra världskriget. Systemet kunde ta högst 80 brev

per rörpostcylinder. Italien hade även rörpostsystem i Rom (65 km) och Neapel (17 km, 10 stationer år 1927). Italien gav ut rörpostfrimärken 1913 – 1966. Den sista rörposten i Italien lades ner 1981.

USA

I New York ville US General Postmaster John Wanamaker ha in anbud på ett rörpostsystem. Vinnare blev The Pneumatic Transit Company of New Jersey, men eftersom de inte hade något fungerande system att referera till, måste de bygga ett demonstrationssystem. Det gjorde firman i Philadelphia, se nedan. Den 15 oktober 1897 var systemet i New York klart och invigdes. Systemet byggdes ut med en linje till Brooklyn över Brooklyn Bridge och till alla 23 postkontor på Manhattan, så att den totala längden blev 43 km med ett 8 1/8 tums rör i vardera riktningen. Cylindrarna var stora, 8 tum i diameter, och kunde ta 500 brev. Man befordrade vid den tiden som mest 95 000 brev om dagen, vilket var 30% av all post i New York. När USA gick in i första världskriget stängdes rörposten till 1922.

Italiens första rörpostfrimärke 1913.

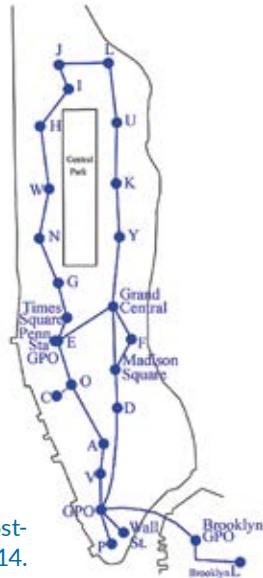
Italiens sista rörpostfrimärken 1958 och 1966.

Brev postat på New York Sta. A rörpostkontor på Prince Street. Frankering 2 cents = normalt brevporto.

New Yorks rörpost var privatägd. Hyran som USPS betalade 1917 för systemet var 17000 dollar per mile och år. Dessutom tillkom arbetskraftskostnaderna, som för Brooklyn-linjen var 6 200 dollar. I New York City var 136 personer anställda för driften. De kallades för Rocketeers.

New Yorks rörpost-system cirka 1914.

Något extra rörpostporto togs inte ut. Rörposten användes som ett internt distributionssystem mellan postkontoren i New York.

New Yorks rörpost avslutade sin verksamhet den 31 december 1953.

I Boston sattes ett 8-tums system i drift 20 december 1897 och det togs ur bruk 1918. Det hade en 60 hk motor för kompressionen och drog för mycket bränsle, som behövdes bättre i kriget.

Rörpoststation i New York 1926. Det sägs på kortet, att 5 miljoner brev befordrades dagligen.

Bostons rörpostsystem 1897. Från American Society of Mechanical Engineers, vol. 20, 1899. Public domain.

Man öppnade ett nytt rörpostsystem den 6 april 1926 och tog det ur drift den 31 december 1950.

Andra städer som hade ett system: Philadelphia (1 mars 1893, 0.93 km demonstrationslinje, diameter 6.5 tum), Chicago och St. Louis. Sammanlagt hade USA 105 km rörpostlinjer i drift 1915.

Argentina

I Buenos Aires började ett rörpostsystem att byggas 1934. På grund av politiska och ekonomiska problem hade bygget tagit 8 år att färdigställa. Det blev omkring 60 km långt och hade 14 postkontor. Posten sändes som Expreso Urbano, men det är inte möjligt att avgöra vad som gått i rörpostsystemet och vad som gått med fordonstransport. Systemet stängdes 1970.

Brasilien

Ett rörpostsystem fanns i Rio de Janeiro. Jag har sett ett obegagnat rörpostkort på delcampe.net. Pris 500 euro.

Vatikanstaten

Ett rörpostsystem togs i drift 1977 och det finns ett förstadagsbrev från tillfället. Jag har inte hittat några data om systemet. ●

Döda frimärksländer – 16

Text och bilder: **Christer Brunström**

I det här avsnittet avslutar vi frimärksländerna med F som begynnelsebokstav och fortsätter sedan med G. Den som läser vidare kommer att upptäcka att ett av områdena har endast bokstaven G som landsnamn!

Fujeira

Förenade Arabemiraten bildades år 1971 genom en sammanslagning av sex olika shejkdömen på den sydöstra delen av den Arabiska halvön (senare tillkom ett sjunde shejkdöme). En av de mindre staterna är Fujeira (även stavat Fujayra). I motsats till de övriga sex shejkdömena har Fujeira endast kust mot Omanviken och inte mot Persiska viken. Staten består av två områden och historiskt sett har man haft ständiga konflikter med grannstaten Sharjah. Gränserna var länge oklara.

I motsats till de övriga shejkdömena saknar Fujeira mycket av de ekonomiska resurser som de övriga staterna har tillgång till.

Fujeira gav ut sina första frimärken år 1964. Man anlätade samma agentur som grannstaterna Ajman och Umm Al Qiwain vilket fick som resultat att de olika utgåvorna uppvisar stora likheter. Därefter spårade allt ur och det trycktes enorma mängder bildfrimärken utan den minsta anknytning till landet. Men det hör också till historien att Fujeira var en suverän stat med rätt att ge ut frimärken. Här avgör var och en hur mycket av den stora frimärksproduktionen man önskar ha med i sin samling. Självt har jag nöjt mig med de första serierna med lokala motiv.

Funchal

Madeiras huvudstad heter Funchal och med start år 1892 gav det portugisiska postverket ut separata frimärken för Funchal och kringliggande distrikt. Fram till 1905 blev det totalt cirka 35 olika frimärken som alla avbildar kung Carlos i två olika versioner.

Den första utgåvan från 1892 trycktes på två olika papperskvaliteter och dessutom förekommer olika tandningar. För att ytterligare komplicera det för oss samlare finns det nytryck. De har tandning 13½ och är tryckta på tunnare papper än originalen och dessutom har de avvikande färgnyanser. Även utgåvan från 1897–1905 förekommer på delvis olika papperstyper.

De separata utgåvorna från Funchal ersattes med frimärken från Portugal. Under tiden som eget frimärksområde hade Funchal en befolkning på 150 000.

Ghadamès

Under andra världskriget trängde allierade styrkor från främst Frankrike och Storbritannien bort de italienska och tyska förband som ockuperade det som idag är Libyen. Ghadamès är en oas som ligger i landets västra del och nordväst om provinsen Fezzan som redan förekommit i den här serien. Området gränsar till både Tunisien och Algeriet.

Ghadamès befriades av franska styrkor redan 1943 och inledningsvis använde man de frimärken som gavs ut för Fezzan med start samma år. År 1949 fick Ghadamès egna frimärken – åtta för vanlig post och två för flygpost. De har samtliga samma motiv som beskrivs som ett Agademkors.

Fransmännen styrde sedan området fram till 1956 då det återlämnades till Libyen. Det torde inte vara speciellt enkelt att komma över dessa tio frimärken här i Sverige. Att hitta bruksbrev från Ghadamès frankerade under den aktuella perioden är svårt. Till och med förstadagsbrev är ovanliga.

Gilbert & Ellice Islands

Nordöst om Australien och utspridda över ett enormt område i Stilla Havet finns idag de mycket låglänta önationerna Kiribati och Tuvalu. De blev självständiga år 1976.

Det var öborna själva som önskade att Storbritannien skulle ta över ansvaret för öarna år 1892 och de blev då protektoratet Gilbert & Ellice Islands. År 1915 blev de två ögrupperna en brittisk koloni. När öarna fick sina första frimärken år 1911 övertrycktes sju frimärken från Fiji med texten GILBERT & ELLICE PROTECTORATE. Senare samma år kom fyra frimärken som före-

ställer ett pandanusträd och även här omnämns att det handlar om ett protektorat.

År 1939 kom sedan den första bruksserien med olika vyer från de många öarna. Vid självständigheten ändrades namnet på Gilbert Islands till Kiribati och Ellice Islands fick det nya namnet Tuvalu.

Grande Comore

Comorererna i Moçambiquekanalen mellan Madagaskar och det afrikanska fastlandet består av fyra öar som blev franska kolonier vid slutet av 1800-talet. År 1897 fick Grande Comore med huvudstaden Moroni egna frimärken i traditionell fransk kolonialstil. Under de kommande åren tillkom ytterligare valörer och totalt består serien av 19 olika valörer. Serien har förfalskats och det är främst tandningen som avviker från originalmärkena.

Från 1911 till 1950 användes frimärken från Madagaskar på Grande Comore. År 1912 kom ett antal frimärken från Grande Comore som fått övertryck av valörerna 5 och 10 centimes. Trots landsnamnet var de giltiga i Madagaskar och på de övriga Comorererna. Under frimärkstiden uppgick befolkningen på ön till 50 000.

Griqualand West

Idag är det nog några bara ett fåtal filatelister som kommer ihåg det kortlivade landet Griqualand West som låg mellan Kapprovinsen i Sydafrika och dagens Botswana. I början av 1800-talet hade griquafolket invandrat till området. Det var inga européer som då intresserade sig Griqualand West men allt ändrades när man upptäckte stora diamantförekomster längs med floden Vaal år 1866. Regeringarna i Transvaal och Orange Free State gjorde plötsligt anspråk på området vilket

var något som griquahövdingen motsatte sig. År 1871 medlade den brittiska regeringen i tvisten om området framtid och man bestämde att det var griquafolket som var de

rättmätiga ägarna. De överlämnade sedan tämligen omgående området till britterna som gjorde det till en kronkoloni år 1873.

År 1877 fick Griqualand West sina första egna frimärken. Det var frimärken från Cape of Good Hope som övertrycktes med bokstäverna G.W. Senare samma år kom ytterligare frimärken men då enbart övertryckta med bokstaven G i olika utföranden. Stanley Gibbons listar 29 olika frimärken för Griqualand West.

I oktober 1880 inkorporerades Griqualand West med Cape of Good Hope och restupplagorna returnerades till Kapstaden. De kom sedan till användning på postkontor i Kapkolonin tills hela upplagan var slutsåld.

Som illustration denna gång har jag valt ett stämpelmärke från Griqualand West. Basmärket gavs ut av Cape of Good Hope och fick sedan övertrycket G.

Griqualand West är ett ovanligt frimärksland. Tyvärr förekommer det förfalskningar av dessa övertryckta frimärken.

Guadalajara

Den mexikanska delstaten Jalisco ligger vid Stillahavskusten nordväst om huvudstaden Ciudad de México. Guadalajara är i sin tur huvudstad i Jalisco och den grundades på 1530-talet av Nuño de Guzmán som namngav den efter sin hemstad i Spanien.

År 1864 hade den franske kejsaren Napoleon III installerat Maximilian som kejsare av México. Detta var inte något som uppskattades av lokalbefolkningen som gjorde uppror under ledning av Benito Juárez. Det hela slutade med att Maximilian tillfångatogs. Han blev sedan avrättad den 19 juni 1867.

I en del befriade städer gav man ut provisoriska frimärken för att lösa akut frimärksbrist. År 1867 kom de första frimärkena för Guadalajara. De var av enklast möjliga utförande och de har texten FRANCO EN GUADALAJARA, årtalet 1867 eller 1868 samt valören i real eller peso. Totalt blev det fyra olika tryckningar vilket resulterade i 51 olika varianter. Detta hänger samman med att många frimärken trycktes på flera olika papperskvalitéer.

Det här visade frimärket torde vara en förfalskning. ●

Sveriges Filatelistförbunds kassör Thomas Hagström har gjort en djupdykning i vårt tidningsarkiv och hittat massor av spännande material. Under vinjetten Filateli från förr kommer vi att då och då bjuda på godbitar från gamla nummer av förbundets medlemstidning.

Denna gång presenterar vi en inbjudan från 1892.

Inbjudan

Utställning i Paris 1892

En komité bildad af medlemmar af Paris 3 filatelistiska föreningar, och med den kände samlaren dr Legrand i Neuilly som ordförande, inbjuder verdens samlare att deltaga i en af dem mellan den 15 september och 15 oktober anordnad utställning.

Densamma, hvilken till lokal erhåller fria konsternas palats vid Marsfältet, skall omfatta allt hvad till frimärksvetenskapen och postväsendet hört och hörer, samt är indelad i 16 olika afdelningar.

Som man ser är denna utställning anlagd på ett sätt som hedrar »Verdens hufvudstad», der ett oerhördt material förut finnes och dit ytterligare sådant nu kommer att strömma.

Komiten ansvarar för allt hvad som utställes, utlofvar skydd mot eldfara och tjufvar genom assurances och ett sorgfälligt bevakande samt framhåller lokalens stora lämplighet i det fukt alldeles saknas och att direkt solljuset undvikits.

Till komiténs förfogande står ej mindre än 2 guldmedaljer, utgörande »Le grand prix de l'exposition», 10 medaljer af förgylt silver, 17 silfvermedaljer och 40 bronsmedaljer och hedersdiplom.

Den Cigarren va go!

Text och bilder:
Mats Ingers

- eller: det kan löna sig att vara uppmärksam på detaljer!

Den romerske senatoren Cato den äldre hade som vana att avsluta alla sina anföranden med "För övrigt anser jag att Karthago bör förstöras". Mitt mantra, senast framfört på den Filatelistiska Högskolan (ett utmärkt arrangemang!) rör inte rikets fortsatta existens, utan riktar sig bara till dem som vill betrakta sig som traditionella filatelisterna i äldre mening: *Read Your Stamp!* (studera dina frimärken!)

Fram- och baksida på samma märke. Den kanske mest kända klichéskadan på F14B kallas oftast för "Cigarren". I Facit har den en tråkigare benämning, "v 4... Färglinje från lejonet till stora 3:an". Positionen är 55 i karta 2. När intyg utfärdades 1981 missades denna detalj, som dubblar marknadsvärdet.

Uppmärksam

En som inte skulle missa en så viktig detalj är Per Ola Nilsson, känd samlare från Österlen. Märket har suttit i hans samling i årtionden, och han bidrog också med nästa fram- och baksida. Det exemplaret har en rätt ful andra stämpeldel, men det förlätas nog av datumet. Avstämpling har skett i Stockholm samma dag som det enda kända paret med baktryck. Se föregående nummer av tidningen.

Stockholm samma dag som paret med rättvänt baktryck.

Cigarren missas tydligt lätt!

Märklig pilprioritering

Det här brevet är inget Steinbergbrev, trots de perfekta stämplarna. Destinationen är vanlig. En tidigare ägare har pekat på ett par av ankomststämplarna, men missat att peka ut en "Cigarr".

På baksidan fanns två Stockholms smala transitstämplarna med olika datum. Brevet har gått i väg den 15 maj från Askersund, som ligger vid Vätterns norra spets. Det har postbehandlats dagen efter i Stockholm, men tydligen inte kunna skickas vidare mot Wasa förrän dagen därpå.

Ibland som makulering

Lejonmärkena är roliga att samla då de närmast är massvara, men kan ha intressanta stämplarna. Både transitstämplarna och den finska ankomststämplarna förekommer sällsynt på dessa märken.

Ankomststämpel utan årtal samt den smala transitstämplarna.

Spaltbredd med "extra allt"

Kvartsplåtarna för Liggande lejon typ 2 sågades itu för att bättre passa tandningsverket. Det gav stora skillnader i bredd mellan märken i vertikala enheter. Vi kan demonstrera det med hjälp av ett par och ett tre-strip, båda innehåller en "Cigarr". Den har, som tidigare nämndes position 55, och är då en grundtyp 5. Det motsvarar övre högra hörnet av kvartskarta III:

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	21	22	23	24	25
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	21	22	23	24	25

Helt ark med bred horisontell mittspalt. Kvartskartor numreras I-IV med början uppe till vänster.

Lägg märke till den extremt breda spalten i paret, som består av position 45 och 55 (med varianten v4). Märkena kommer alltså från två skilda kvartark. Bredare än så här blir det inte. Vi brukar kalla sådana par för 'mittspalts-par'. Sparres tryckeri fick jämka både mellan kvartsplåtar och inom dem, vilket framgår av tre-stripen. Där är grundtyp 5, 10 och 15 representerade. Spaltbredden är tydligt större under gt. 10 än under "Cigarren".

I sidled behövde man knappast jämka. Det lösa märket på 'Grebbestad' är från kvartskarta IV, men de vertikala marginalerna skiljer sig inte i bredd från pos 75 längst ner i stripen.

Mittspaltspar från kvartsplåt I och III till vänster, gigantisk spalt. I 'Grebbestad' tillhör stripen kvartskarta III medan det lösa märket är grundtyp 11/pos 76 från kvartskarta IV.

Spiegeltryck

Det förekommer också rättvända spegeltryck på F14B. De är sällsynta, i vart fall de riktigt tydliga. Här har vi ett exempel som i tydlighet överglänser de omvända baktrycken, medan märket bredvid är ungefär lika blekt som dessa.

Position 1, grundtyp 1 samt pos 92, gt 22, båda med 1855 års tandning och från överinfärgade plåtar.

'Norrköpings' baksida till vänster med sällsynt tydligt spegeltryck. Det andra är ordinarie.

Vid jämförelse är det rufftandade märket svagt olivaktigt brunt (färgstark b), medan märket med gigantiskt breda tänder (kolla ö hö ht!!) närmast ser ut att ha en liten rödaktig komponent. Det kan betraktas som en nyansavart, så färgstarka 'c' finns knappast. När man funderar

Svensson 1865 års tandning. Han lät sig lurats av de stora hörntänderna och perfekta hålen. Blocket såldes på sin tid hos FH och skulle nog blivit dyrare med ett korrekt intyg. Det illustrerar att det faktiskt är lätt att ta fel, NS kunde annars sina saker. ●

Nio-block med 1855 års tandning från karta 1. Inga dubbeltänder. Positionerna i övre raden är 66, 67 och 68. Pos. 77 är "klädnypan" (skada vid övre ramlinjen).

Tolv-block med 1855 års tandning. Lika gigantiska hörntänder som på "Norrköping" tidigare. Övre radens positioner är 3, 4, 5 och 6. Pos.16 har vitt snedstreck under 'KE' och pos. 23 har 'Lejon med vitt pannband'.

Alltid roligt och lärorikt med återkoppling från läsekretsen. Finns det några riktigt tydliga spegeltryck i era gömmor? Publicerar också gärna fler exempel på F14B v1. /Mats/

Jethou of the Smaller Channel Islands

Text och bild:
Anders Backman

Vi presenterar här en text ur *Bältespännaren* som en liten hommage till Anders Backman som gick bort alldeles för tidigt år 2022. Anders var specialist på lokalposterna på öarna Herm och Jethou i Engelska kanalen. Den kompletta texten med ytterligare illustrationer finns i *Bältespännaren* nummer 2/2020.

Rubriken på den här texten är nästan titeln på min första publikation som hette *Jethou of the Channel Islands*. Tryckt 1976 med Xerografi, en ny teknik som då gjorde det möjligt att producera böcker i små upplagor.

Termen The Smaller Channel Islands myntade Robert Forrester och jag först 1981 i samband med en handbok om dessa öar. Beteckningen används numera allmänt inom turism, filateli och annan historia.

Kanalöarna, Channel Islands, Îles Normandes eller Kanalinseln är samlingsnamnet på öarna i Engelska kanalen.

Jethou är en av de mindre öarna och omfattar cirka 18 hektar. Till ögruppen Jethou hör de små kringliggande öarna Crevichon och Fauconnière.

Jethou har haft bosättningar sedan omkring 10 000 f Kr Vikingarna kallade ön Keitholm. Namnet Jethou kommer från det normandiska – hou, liten ö. Vilhelm Erövraren, den normandiska hertigen av vikingaätt, som då redan innehade Les Îles Normandes, erövrade år 1066 de idag Brittiska öarna. Han förlorade sedan Normandiet. År 1940 ockuperades öarna av Tyskland. Statschef på Kanalöarna idag är fortfarande The Duke of Normandy, i personalunion med den Brittiske monarken.

Jethou tillhör den Brittiska Kronan och leasas till Guernsey, som i sin tur hyr ut ön till en arrendator.

De små öarna i den Brittiska kanalen har använts av pirater och smugglare. Farliga vatten

med starka tidvattenströmmar och oräkneliga rev har genom tiderna attraherat både äventyrare och ljusskygga individer. År 1867 var Lt Colonel Montague Fielden arrendator till Jethou. Han dömdes för smuggling av cognac.

Arrendet av både Herm och Jethou innehades 1920 – 1923 av den skotske författaren Compton McKenzie. Hans bok *Fairy Gold* utspelar sig på en icke namngiven men lätt identifierbar mindre ö. År 1949 gav grannön Herm Island ut egna frimärken då ön efter kriget saknade postkontor. Guernsey ville inte öppna ett postkontor då man menade att ön saknade underlag för detta. Frimärken från Herm fick sedermera en omfattande användning med upp till 100 000 försändelser per år.

I slutet av 1950-talet flyttade Group Captain Hedley Cliffe med familj till Jethou. Cliffe var nybliven pensionär, dekorerad krigshjälte från RAF och Battle of Britain. Ön, som tidigare hade varit ett privathem, öppnades nu för turister. Ett postkontor saknades. Inspirerade av framgångarna för grannön Herm Island gav även Jethou ut egna frimärken, som ett led i att utveckla ön och turismen.

Den första serien är en stilren utgåva om fem valörer, klassisk design av Charles Coker, då en ung konstnär från Guernsey. Frimärkena avbildar Jethous vapen, karta, Druidernas sten samt de två kringliggande öarna Crevichon och Fauconnière. Upplagan var 5 000 serier. Trycket utfördes av The Guernsey Press som även tryckte de tyska ockupationsmärkena under kriget.

Druidernas sten på Jethou

En andra serie med lokala fåglar designades även den av Charles Coker och den gavs ut år 1961.

Lunnefåglar

EUROPA 1961

Sommaren 1961 tillbringade frimärkshandlaren Joe Sanders från Southampton sin semester på Herm Island. En sen kväll i The Monks Bar beslöt Mr Sanders och major Wood från Herm att ge ut ett påtryck – EUROPA – på den aktuella bruksserien. En föregående påtrycksserie ROYAL WEDDING hade tryckts i 8 000 serier. Nu beställde man djärvt 25 000 serier! Innan det var dags för utgivning i september hade flera tilläggsorder lagts, summa 225 000 serier! EUROPA var samlarnas och spekulanternas favorit år 1961.

Major Wood berättade flera år senare, "Anders, it was like printing money, you know.

People came from everywhere, in boats, helicopters and even seaplanes". Nyheten lämnade inte Hedley Cliffe på Jethou oberörd. Han lät utföra ett nytryck på bestruket glättat papper av sina fågelfrimärken som sedan fick påtrycket EUROPA. 125 000 serier och block trycktes i flera upplagor och såldes snabbt. De många tilltrycken medförde pappersbrist och obestruket matt papper smögs in i leveranserna.

Att producera 50 000 förstadagsbrev på en liten ö var ingen lätt uppgift. 75 000 frimärken och 25 000 block från Jethou skulle klistras på kuvert tillsammans med 50 000 brittiska regionalfrimärken för Guernsey. Hedley Cliffe bjöd in sina vänner till ett "Welcome to the First day Cover Party!" Tillställningen pågick i flera dagar och tungor fuktades inte bara med vatten. Om man tittar noga på de brev som producerades, kommer man att finna frimärken placerade snett, ojämna stämpelavtryck samt flera olika stämpelfärger.

Jethous lokala frimärken placerades på baksidan av kuvertet.

Traditionen med First Day Cover Parties fortsatte även med Europautgåvorna 1962, 1963 och 1964.

Arrendekontraktet övertogs år 1964 av Susan Faed med familj. Frimärksutgivningen fortsatte i mycket måttlig takt med fyra frimärken och ett block till minne av Vilhelm Erövraren. Glandsdagarna med EUROPA var nu över.

Det normandiska året 1966.

De större öarna Guernsey och Jersey fick egna postförvaltningar den 1 oktober 1969. Under krigets tyska ockupation hade öarna haft egna frimärken. Nu var det dags igen! För att inte riskera att bli betraktade som ännu en lokalpost förbjöds alla de mindre öarnas frimärken från och med den 1 oktober 1969.

Den sista frimärksutgåvan för Jethou gavs ut på den sista möjliga dagen för lokalposterna, den 30 september 1969. På förslag från Robert For-

rester, min medförfattare till The Smaller Channel Islands, lät Susan Faed utföra ett övertryck på 1966 års serie Battle of Hastings: "Last day of G.P.O."

Totalt gav Jethou under åren 1960–1969 ut 28 frimärken och två block. Av dessa var nio frimärken och ett block Europautgåvor.

Tabell över Jethous frimärksutgåvor och deras upplagor:

1960 Första utgåvan	5 000
1961 Fåglar	15 000
1961 Europa serie	130 000
Block	125 000
1962 Europa	100 000
1963 Europa	50 000
1964 Europa	10 000
1966 Hastings serie	1 400
Block	500
1969 Last day	1 000

Turistindustrin på Jethou avslutades år 1970 och sedan dess är ön stängd för allmänheten. Jethou är idag åter ett privat hem (för oftast mycket förmögna familjer). ●

[Denna text är hämtad ur Bältespännaren 2/2020]

Bältespännarna - med sikte utanför boxen

Det finns så mycket annat mycket intressant och samlarvärt än bara de frimärken som listas i våra vanliga kataloger. Samlarföreningen Bältespännarna (SfB) grundades år 1966 för att utforska områden som privat lokalpost, stämpelmärken av olika slag, brevmärken och mycket annat. De olika områdena är oftast en kombination av filateli och posthistoria.

Föreningen fick sitt namn efter Bältespännaren, den staty vid Avenyn i Göteborg som är ett verk av Johan Petter Molin. När Göteborgs Privata Lokalpost gav ut sina första frimärken år 1888 valde man Molins staty som motiv på de triangulära frimärkena. På engelska används ofta beteckningen Cinderellas för att beskriva våra olika samlingsområden.

Medlemstidningen heter Bältespännaren och den kommer med två 24-sidiga nummer per år. Det finns ett alldeles utmärkt index över innehållet i samtliga årgångar från 1966 till 2020.

För den som önskar ytterligare information om Bältespännarnas olika områden har föreningen gett ut en 32-sidig skrift - *En vandring i bältespännarfilatelin värld*. Den kostar 50:- portofritt. Betalning till PlusGiro 4 53 97-7. Medlemsavgiften är blygsamma 120:- per år. Vår kassör Arnold Boström lämnar mer information (arnold.bostrom@gmail.com).

Posthistoria 2024 i Göteborg

Text och bild: **Per Gustafson**

Lördagen den 6 april anordnas en posthistorisk heldag på Dalheimers hus i Göteborg. Arrangörer är Sällskapet för svensk posthistorisk dokumentation (SSPD), SFF-föreningen i Göteborg, Göta Frimärken och Nordisk Filateli. På programmet står auktionsvisning, föredrag och försäljning av litteratur.

Under förmiddagen håller Göta Frimärken auktionsvisning inför sin posthistoriska auktion den 8 april. Under eftermiddagen bjuds publiken på fyra spännande föredrag.

Posthuset. I dagens första föredrag berättar Peter Lorentzon om Sveriges första minnesfrimärke, 5 kr Posthuset från år 1903. Peter har ställt ut sin specialsamling om detta frimärke med stor framgång, och bjuder nu på ett färskt föredrag om frimärkets tillkomst, framställning, olika varianter och inte minst märkenas postala användning.

Upp genom luften. Därefter presenterar Fredrik Ydell sin samling av tidig svensk luftpost, från de första äventyrliga postflygningarna med luftballong och tidiga motordrivna flygplan till etableringen av internationella luftpostlinjer, ofta med olika specialregler och tilläggsavgifter för luftbefordran.

Till Amerika. Efter en fikarast får vi följa med Bengt Herrman i emigranternas fotspår till Amerika. Från mitten av 1800-talet till första världskriget utvandrade en miljon svenskar till USA, och för många av dem började resan i Göteborg. Utvandrarernas vykort berättar om resan, hur de kom fram till det nya landet, hur de etablerade sig där och hur de höll kontakten med Sverige.

Post med förhinder. Dagen avslutas av Leif Ruud, som presenterar några personliga favoriter ur sin prisbelönta utställningssamling om "post med förhinder". Det handlar om post som

stoppats eller fördröjts av olyckor, oväder, krig och revolutioner. Mycket spännande posthistoria utlovas!

Under dagen kommer arrangörerna Nordisk Filateli, Göta Frimärken och SSPD att sälja filatelistisk och posthistorisk litteratur. Nytt för i år är att även Sveriges Filatelistförbund och Postmusei Vänner medverkar med bokbord.

Tid: lördag 6 april, auktionsvisning 10.00–12.30, föredrag 13.00–16.30

Plats: Dalheimerssalen, Dalheimers hus, Slottsskogsgatan 12, Göteborg

Förra årets posthistoriska vårträff i Göteborg blev en stor framgång – festlig, folklig och fullsatt. Därför flyttar vi i år till en större lokal i Dalheimers hus. Målet är att vårträffen ska vara en mötesplats för samlare från Västsverige och andra delar av landet. **Fri entré, alla är välkomna!** ●

En paketavi till Frankrike ur Peter Lorentzons samling, med bland annat tre exemplar av 5 kr Posthuset.

Nordiska frimärken

- nya utgåvor

Åland

1 mars 2024

Sjöfartsutbildning

Konstnär: Rebecca Elfast

Formgivning: Johanna Finne

Upplaga: 40 000

Valör: Inrikes (2,90 €)

Mått: 30 × 40 mm

Arkstorlek: 2 x 12 frimärken

Ålands frimärken 40 år

Konstnär: Tzenko Stoyanov

Formgivning: Johanna Finne

Upplaga: 20 000

Valör: 2 x 6 €

Mått:

35 × 28 mm,

21 × 28 mm

Arkstorlek:

120 × 80 mm

Här hittar du mer information: alandstamps.com/collections/2024

Norge

5 februari 2024

Bodø2024 – Europeisk kulturhuvudstad

Valör och motiv: Inrikes 20 g Publik under UNG2024
Europa 20 g Den flytande utescenen i Bodø hamn
Miniatyrark Stranden på Mjelle

Design: Kristin Slotterøy

Foto: BYRAA / Dan Mariner

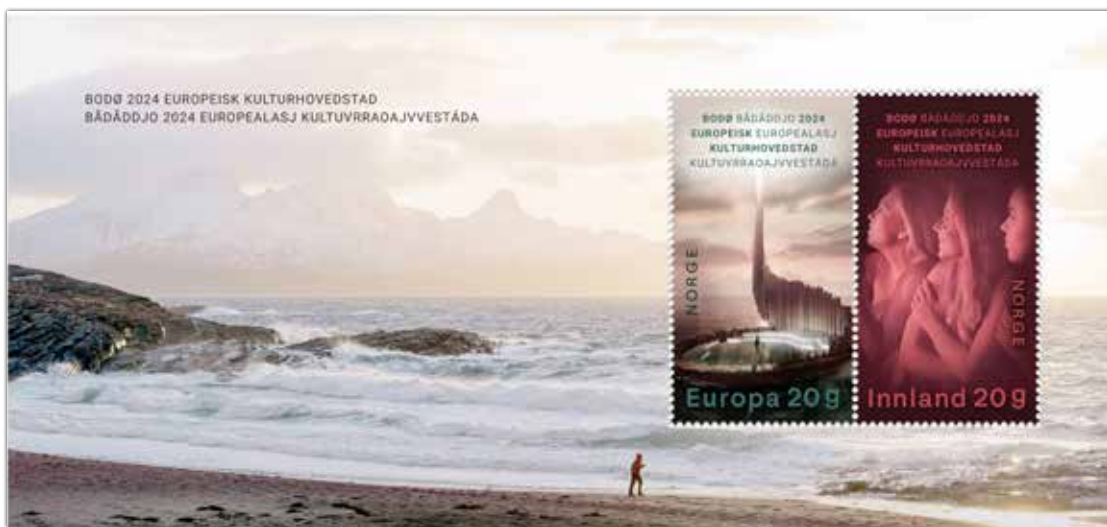
Illustration: Bjørnådal Arkitektstudio / Hans-Petter Bjørnådal

Utges i: Ark à 10 frimärken + miniatyrark

Upplaga: Inrikes 20 g 355 000

Europa 20 g 1 055 000

Miniatyrark 60 000

Här hittar du mer information: www.posten.no/frimerker-til-samling

Kommande aktiviteter

AUKTIONER

MARS

- 10/3 Björn Jarlvik Filateli
15/3 Frimärks-netto Helsingborg
20/3 AB Philea Posthistoria 4
20-22/3 Postiljonen: Internationell auktion 240

APRIL

- 7/4 Samlamera. Kungsbacka Frimärks- och Vykortsförening
13/4 Trollhättan auktion
17/4 AB Philea
Internationell auktion 408
19-20/4 AC-träffen i Vindeln
Handlare och auktioner

MAJ

- 15/5 Frimärks-netto Helsingborg

NOVEMBER

- 10/11 Samlamera. Kungsbacka Frimärks- och Vykortsförening

Bild: Holger Grybsch, Pixabay

UTSTÄLLNINGAR

APRIL

- 16-19/4 EFIRO 2024, Bukarest, Rumänien

MAJ / JUNI

- 31/5-2/6 NORDIA 2024, Langesund, Norge

JULI

- 26-28/7 MARE BALTICUM 2024,
Tartu, Estland

AUGUSTI

- 15-19/8 PHILAKOREA, Seoul, Sydkorea

SEPTEMBER

- 30/8-1/9 Karlstad 2024

OKTOBER

- 17-20/10 HAFNIA 24, Köpenhamn,
Danmark

2025

- 8-11/5 EuroPhilEx Birmingham 2025
12-14/9 Nordia 2025, Malmö

2026

- 23-30/5 Boston 2026
Aug/Sept Philatapei 2026

MÄSSOR OCH EVENEMANG

MARS

9/3 Samlarmässa
i Näsbypark Centrum, Täby

APRIL

6/4 Posthistoria 2024 i Göteborg
Dalheimerssalen kl. 10.00-16.30

13/4 Mälardalsträffen i Kungsör

13/4 FriMynt 2024, Helsingborg

19-20/4 AC-träffen i Vindeln
Handlare och auktioner

27/4 Ystamps 2024, kl 10-15
Frimärks- och vykortsmässa

SEPTEMBER / OKTOBER

6-7/9 Sberatel, Prag. Central- och
Östeuropas största samlarmässa
med mängder av handlare
+ flera postverk.
Se hemsidan för info
www.sberatel.info/en/fair-collector

SEPTEMBER / OKTOBER

7/9 Stamps in Svedala

29/9-2/10 Stampex, London

24-26/10 Internationale
Briefmarken-Börse Ulm

2025

12-14/9 Nordia 2025, Malmö

KALENDARIET UPPDATERAS ÄVEN KONTINUERLIGT PÅ WWW.FILATELISTEN.SE/KALENDER.
SKICKA IN NYA DATUM TILL INFO@SFF.NU OCH REDAKTION@SFF.NU.

Foto: Petra, Pixabay

Ofrankerade brev kunde återlämnas till avsändaren – om denne var känd

Text och bilder: Giselher Naglitsch

Redan när Postverket inrättades utgick man från att alla breven skulle betalas av avsändaren. Det förtydligades ibland att breven skulle betalas kontant och i gott mynt. Men kravet på kontant förskottsbetalningen kunde vara svårt att upprätthålla. Tidigt talas det om brev som av en eller annan anledning var obetalda. För dessa skulle "postlönen" utkrävas av adressaten innan de lämnades ut. Om hur det skulle göras lämnades inga anvisningar.

Efter 1855, då frimärken och enhetsporto infördes i Sverige, kunde man under en tid betala portot kontant om man lämnade in sina brev på postkontoret. Då satte postmästaren frimärke på brevet. Redan då hade man tänkt på alternativet. I 1855 års kungörelse föreskrevs att inrikes brev *nedlagda* i *brevlåda* ovillkorligen skulle vara försedda med erforderliga frimärken. Annars fick det bli liggande på postkontoret tills någon kom och gjorde anspråk på det och kunde visa att det var hans. Men man måste ju räkna med att föreskriften inte följdes till alla delar. Därför bestämdes, om *frimärke saknades* skulle brevet inte skickas vidare utan behållas på postanstalten där det kom in. Men om det var *underfrankerat* med högst motsvarande avgiften för *ett enkelt porto*, skulle brevet sändas vidare till adressorten. "Där skulle det bristande enkla portot" erläggas av mottagaren. Brevets vikt och felande belopp skulle anges på brevet. Om hur detta för övrigt skulle hanteras finns inga föreskrifter. Jag saknar brev med den typen av tidiga "lösennoteringar" och välkomnar läsare som kan och vill uppvisa brev med sådana

noteringar att dela med sig, så att en uppföljning kan presenteras här i spalterna.

Vid några tillfällen påminns postmästarna om reglerna för ofrankerade eller delvis frankerade brev, men reglerna ändrades inte. Ändå tycks den ökande brevmängden ha vållat besvär.

I cirkulär den 9 maj 1870 hänvisas till kungörelserna 9 mars 1855 och 31 maj 1858, om att ur brevådor förekommande ofrankerade eller ofullständigt frankerade brev "icke må till adressat utlämnas ... dylikt brev genast från övriga försändelser frånskiljas." (Undantaget sådana som åtnjuter frankeringsfrihet som Allmänna Barnhuset m fl.) Reglerna gäller, men Postverket behöver skaffa sig mera kunskap om dess följder på det lokala planet. Man planerar utreda problemets omfattning och beordrar: Börandes *hädanefter* från var postanstalt, efter månadens utgång, de under loppet av densamma till postanstalternas inkomna *obeställbara* brev av ifrågavarande beskaffenhet ... till Postverkets reklamationsbyrå i Stockholm insändas ... skola jämväl överlämnas alla de *från äldre tider kvarliggande* brev

som, av nu omförmälda anledning *varken kunnat eller bort adressaten tillställas.* (Kursiverat av förf.)

Cirkuläret den 9 maj 1870 kan jag bara tolka på följande sätt: reglerna om hantering av ofrankerade och underfrankerade inrikes brev har inte ändrats sedan 1855. *Från äldre tider kvarliggande* måste rimligen peka på att något borde ha skett med dessa brev: om det hade varit möjligt – borde man ha berett avsändaren tillfälle att erlagga avgift för portot så att de kunde ”beställas”. Men det var ju inte lätt i tider då avsändare inte skrevs på breven och inte alla avsändare hade kända sigill.

Cirkuläret den 9 maj 1870 måste ha vållat en hel del frågor. I cirkulär den 27 juni 1870 står generalpoststyrelsen på sig, ofrankerade brev får inte lämnas ut till adressaten, även om denna skulle vara beredd att betala för portot. Redan den 7 juli 1870 kommer ett nytt förtydligande: ”Så länge nuvarande författningar rörande ovillkorligt frankeringstvång fortfarande vara gällande, icke må under något villkor till adressat utlämnas, hinder dock ej möter att, evad brev är frankerat eller icke, till avsändaren återställa försändelse som blivit till postbefordran lämnad, men sedan återfordras.” (Kursivering enligt cirkuläret.) Dock skall avsändaren styrka sin behörighet att återfå försändelsen och en skriftlig förklaring skickas in till Reklamationsbyrån.

Den 13 juli 1871 meddelas en revolutionerande nyordning

Sedan gick det undan. Redan den 13 juli 1871 kom en ny kungörelse *rörande de villkor under vilka såväl ofrankerade som ofullständigt frankerade vanliga inrikes brev varda till adressater tillställda.*

Kungörelsen inleds med referens till kungl brevet den 17 februari 1860. Efterlevnaden av det ovillkorliga frankeringstvånget vållar problem. Föreskriften medför att årligen flera tusen brev blir liggande utan att kunna utlämnas till adressaterna. Det gäller även stora mängder brev som nedlagda i bla brevlådor på ångfartyg och diligenser kommer fram till adressorten. Många framställningar om återlämnande av brev har rört fatalier och andra brådskande angelägenheter. På begäran av Poststyrelsen (underdånig

hemställen) har Kungl. Maj:t nu beslutat att tills vidare skall följande tillämpas. Reglerna kom att permanentas.

Nu skulle ofrankerade brev vidarebefordras bara om de inte kunde återställas till avsändaren. Ofullständigt frankerade brev skulle fortsätta ändå befordras direkt. Mottagaren skulle aviseras om att en lösenbelagd försändelse fanns att hämta. Aviseringen kostade 6 öre. Därtill skulle felande porto betalas. För den aviseringen trycktes en särskild blankett, nr 173.

I det följande visar jag några exempel på tillämpningen av regeln om återlämnade till avsändaren för frankering. Det som kännetecknar sådana brev är att de har två stämplor från avgångsorten, ofta med en dags mellanrum. Den första, på omslaget visar dagen då det ofrankerade brevet först presenterades eller upptagits ur brevlåda och återlämnats till avsändaren. Det senare datumet, på frimärket visar dagen då brevet har återkommit frankerat och avgått med posten.

Göteborgsbrevet

Den 15/11 1872 skriver Clausen & Sörvik i Göteborg en faktura avseende femton tunnor sill till en viktig kund, P J Lundberg i Falkenberg. Avsändaren har lyckats hitta en förmånlig fraktlägenhet, viket upplyses på fakturan. Det värdefulla godset försäkras. Faktura och konossement inneslut i ett brev till kunden, vilket med skyndsamt tycks ha skickats med bud till posten – utan vare sig frimärke eller pengar till portot. På postkontoret beviljas ingen nåd. Brevet stämplas med dagens datum GÖTEBORG 15/11 1872 och återlämnas till budet. Sedan ett frimärke har satts på brevet, hamnar det i fickan hos någon som skall resa till Varberg. Där tas det emot och stämplas WARBERG 16/11 1872. Från Varberg skickas det vidare samma dag och Herr P J Lundberg bör ha fått sitt brev senast den 17/11.

Märstabrevet

Detta är Märstabrevet med stort M. Märsta inrättades som en av sju förenade poststationer när Norra stambanan (NSB) öppnades för trafik mellan Stockholm och Uppsala den 20/8 1866.

Kungörelse,

rörande de vilkor under hvilka såväl ofrankerade som ofullständigt frankerade vanliga inrikes bref varda adressater tillståda.

Sedan i kongl. brefvet den 17 februari 1860 blifvit stadgadt, att respondent, som, för brevexling till inrikes ort, vill begagna sig af brefflåda, »skall vara ovilkorligen skyldig att, såframt brefvet skall till adressaten fortskaffas och utlemnas, förse detsamma med portofrimärken till det enligt brefvets vigt erforderliga belopp»,

men ett behörigt iakttagande af nämnda föreskrift visat sig medföra den verkan att årligen flera tusen bref, som blifvit i postlådor nedlagda och af hvilka en stor del blifvit i samme lådor till bestämmelseorten fortskaffade, icke kunnat till adressaterna utlemnas,

samt de framställningar, som gång efter annan i stor mängd till Generalpoststyrelsen inkommit om utlemnande till adressat af dylika bref, bland hvilka flera rört fatalier och andra angelägenheter af brådskande beskaffenhet, icke kunnat, i strid med förbemälda nådiga författning, af Generalpoststyrelsen bifallas, har, på Styrelsens underdåniga hemställan, Kongl. Maj:ten den 25 nästlidna maj täckts i nåder förordna att, i afseende å behandlingen af ofrankerade eller ofullständigt frankerade bref, som, stälda till inrikes ort, till postbefordran aflemnas, skall tillsvidare iakttagas följande:

I brefflåda nedlagdt eller i lösväska till postanstalt inkommet *ofullständigt frankeradt* bref skall med post befordras och, mot utgörande af skilnaden emellan värdet af åsatt frimärke och den befordringsavgift, som rätteligen bort vid afsändandet erläggas, till adressat utlemnas.

Om ur brefflåda, anbragt vid postanstalt eller inom dess område, upphemtas helt och hållet *ofrankeradt* bref, skall detsamma med post vidare befordras först sedan sig visat att brefvet icke kunnat till afsändaren återställas.

Ofrankeradt, likasom ofullständigt frankeradt bref, som med post ankommit, bör tillhandahållas adressat, hvilken är villig därför erlägga, i förra fallet den befordringsavgift, som rätteligen skolat vid afsändandet guldas, och i sednare fallet skilnaden emellan denna afgift och de brefvet åsatta frimärken.

Då, på grund af förestående stadganden, vare sig ofrankeradt eller ofullständigt frankeradt bref till adressat utlemnas, skall, vid brefvets mottagande, adressat, utöfver belöpande porto, erlägga en särskild aviseringsavgift af sex öre, hvilken afgift, tillfallande postkassan, skall, likasom portobeloppet, utgöras medelst brefvet åsatta frimärken.

Hvarken den ena eller andra af förenämnde afgifter må emedlertid affordras adressat, som icke önskar att mot lösen utbekomma ofrankeradt eller ofullständigt frankeradt bref.

Göteborgsbrevet

Vid öppnandet fick inte poststationerna några datumstämplar. Märsta fick sin i maj 1870, sist av alla poststationer på NSB. Under tiden hade poststationerna sk datumlösa strålstämplor, som bara skulle användas till makulering av frimärken på ankommande brev. Strålstämplor är generellt ovanliga, många är sällsynta eller rariteter, t o m okända. Endast två helbrev är kända från de sju förenade poststationerna under de tre och ett halvt år stämplorna var i bruk; Märsta och Rosersberg, båda i författarens samling.

Min tolkning av brevet är att det kom in till Uppsala ofrankerat den 4/7 1869 och lämnades tillbaka till avsändaren för frankering. Sedan har det postats på tågets brevlåda och ankommit till Märsta med ett omakulerat frimärke. Men en sak skaver. Regelverket jag här har återopat "doku-

menterades" inte förrän den 13 juli 1871. Jag har funderat om det kunde ha varit ett ofrankerat brev till kronfogden enligt de regler jag tidigare har beskrivit i Filatelisten (nr 7 2023 och 1 2024)?

Brevet till Husby-Långhundra

Den 1/1 1875 inrättades en poststation i Husby-Långhundra i Uppland. Den kallades Husby och sorterade en tid under Mörby. Underlaget var för litet varför Husby drogs in den 30/9 1879.

Inte förrän 1937 fick socknen en ny poststation, nu med namnet Långhundra. Brev från och till Husby under den korta första perioden är för mig okända. Stämpeln på lösa frimärken är ovanlig. Brev före den tiden, och för all del även efter, är mycket ovanliga. Därför blev jag bara tvungen att slåss om ett brev till socknen när det dök upp

Märstabrevet

på Tradera. När det visade sig ha innehåll blev det extra intressant.

Brevet är skrivet den 26 februari 1874, som var en torsdag. Det lades på lådan eller lämnades in till postkontoret i Uppsala, som stämplade den 26/2 1874, men lämnade eller sände det tillbaka till avsändaren för frankering. Dagen därpå åter-

kom brevet vederbörligen försett med ett tolvöres frimärke, vilket 1873 till 1879 gällde för inrikes brev upp till 4 ort. (Före 1873 gällde det upp till 1 1/4 lod, från 1880 gällde det upp till 15 gram.) Nu fick brevet en ny stämpel, UPSALA 27/2 1874. Men det var för sent för dagens sista posttåg. Så rätteligen skulle Uppsala ha stämplat även den

Brevet till Husby-Långhundra.

Brevets innehåll:

Önskar inom åtta dagar en famn god ved, Upsala d. 26 Februari 1874. C. R. Carlsson Seminarieadjunkt.

28/2 1874. Det gjorde man på järnvägspostkupén som fick brevet i en bunt eller påse som skulle distribueras till poststationer mellan Uppsala och Stockholm. På dagens första postförande tåg söderut stämplades PKXP Nr 3 28/2 1874 och brevet var klart att lämnas av i Märsta. Där väntade lördagens kärrpost till Mörby. I slutet på februari kan det ju ha varit en släde. Den avgick kl 10.00 och beräknades vara i Mörby kl 12.15.

Post till Mörby växladades bara två gånger i veckan, onsdagar och lördagar. Seminarieadjunkt Carlsson hade tur denna lördag. I bästa fall fanns någon som hämtade posten till Husby-Långhundra från Mörby och delade ut posten på kyrkbacken på söndag. Det kan ha funnits en lösväska till socknen, men uppgifter för poststationer saknas i postens verksamhetsberättelse denna tid.

Då hade fyra av åtta dagar gått! Den Hedervärde Gustaf Jansson gjorde säkert sitt bästa och levererade så fort han kunde. Men det är ju tveksamt om den önskade leveranstiden kunde hållas? Sedan skulle den gode Carlsson få fatt i några

gubbar som sågade och klöv veden åt honom och bar in den i vedboden eller källaren. Hoppas Carlsson slapp frysa i början av mars anno 1874.

Man kan ju undra hur lång tid vedleveransen ytterligare hade fördröjts, om vår Hedervärde Gustaf Jansson hade fått en *avisering* sista söndagen i februari 1874. Då hade han fått ta sig till Mörby med 18 öre i handen för att lösa brevet, eller mest troligt, sända med postbudet som mötte veckans andra post på onsdag. Det skulle ha blivit brevets sjunde dag. Leverans förväntades inom åtta dagar. ●

En famn

Fammåttet hade många olika betydelser över tid och för olika ändamål, liksom i olika delar av landet.

Med ledning av Nordiska Museets *Måttordboken*, 1995 av Sam Owe Jansson, kan vi gissa oss till att den begärda vedleveransen avsåg ca 4 m³.

Hurra, hurra!

Med varma gratulationer vill vi uppmärksamma våra medlemmar som fyller år under april.

APRIL

100 år

19 Anders Lundén,
Västra Frölunda

90 år

03 Rune Modin, Västerås
08 Bengt Andersson,
Falkenberg

85 år

26 Sigvard Torpman, Värnamo
29 Lennart Wiberg, Malmö

80 år

07 Staffan Stenudd, Falkenberg
12 Leif Ortman, Lärbro
22 Hans-Åke Björck, Örebro
22 Claes-Göran Ekeberg,
Karlstad
29 Sören Janeheden,
Glanshammar

75 år

03 Richard Pawlik, Ystad
04 Ulf Carlsson, Tidaholm
08 Björn Lundin, Grödinge
20 Arne Sandström, Stockholm
24 John Bitton, Vallentuna
25 Peter Lorentzon,
Sundbyberg
25 Bengt Johansson, Malmö
27 Bengt Svanberg, Huskvarna

70 år

05 Jan-Erik Silvander,
Kristinehamn
07 Thomas Zackrisson,
Stockholm
15 Kent Kenndal, Åby

16 Carl-Erik Johansson,
Sundbyberg
19 Ingemar Lidholm, Tomelilla
22 Jan Blomdahl, Almunge
28 Jörgen Enocksson,
Härnösand
29 Stellan Lundmark, Holmsund

60 år

02 Diana Johansson, Eskilstuna
03 Peter Nordin, Säffle
08 Patrik Medstrand, Lund
21 Stefan Mellin, Nyland
30 Kaj Skoglund, Bullaren

Therese Larsson

Ålder: 47. Bor: Svedala

När och hur började dit samlande?

Jag började mitt samlande när jag var i 16-års-åldern vi var ett gäng födda 1977 som började i en förening i en lagerlokal med vaktmästaren som ledare. Han tyckte att ungdomarna inte hade så mycket att göra, så han bjöd in alla efter skolan att börja samla och vad och hur man kunde samla. Sedan är de mycket tack vare min man som mitt samlande har växt genom åren.

Vad är det som är så kul med att samla frimärken, vilken är magin ?

Man har mycket genom sitt samlande. Man får kunskap, lärdom och att man har något gemensamt med andra som är unikt. Man hittar varianter, udda motiv samt att magin är ju helt klart att få en komplett samling på de områden man samlar på.

Vad är det du letar efter, vad samlar du?

Jag samlar mycket Disney som var mitt första samlingsområde. Men nu på senare år är det Norge och Sverige. Souvenirark, miniark och motivblad är några av de områden jag samlar på. Men min stora

satsning är ju min utställning, att hitta material till den som är Svensk och handlar om vår underbara gravör Lars Sjööblom.

Aha, så du är en utställare?

Ja, jag har ställt ut en gång i Trelleborg. Så allt är väldigt nytt för mig. Men det är kul och de flesta är så hjälpsamma. Ger tips och idéer. Det skulle jag kunna rekommendera fler att göra och helst kvinnor (oj, hoppas jag inte trampar fel nu) vi är för få där ute som ställer ut.

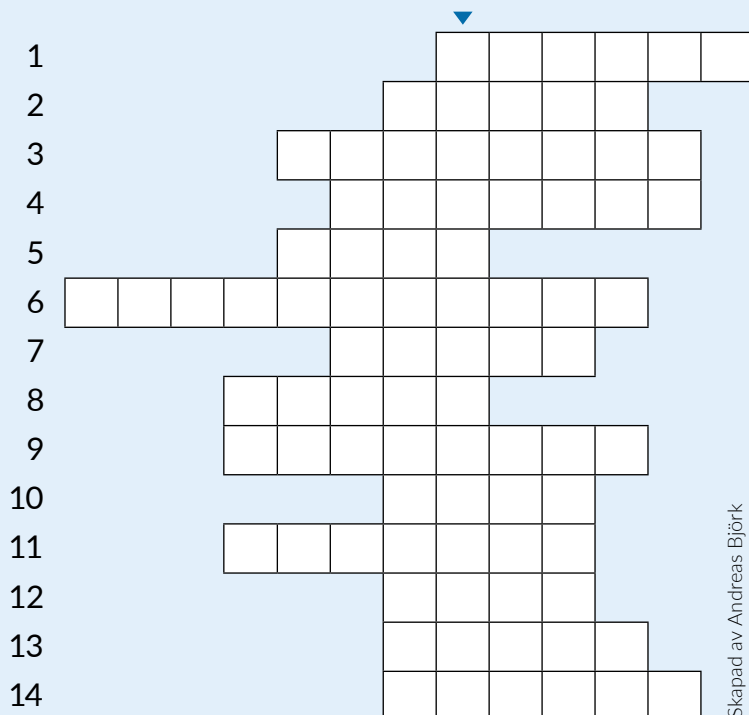
ORDFLÄTA

Nummer 2 - 2024

Skriv in orden som blir på varje vågrät rad och se vad det lodräta ordet blir!

Skicka svaret med namn och adress på ett vykort eller via mejl så att vi får lösningen senast **22 mars**:

SFF - Filatelisten, Glasfibergatan 8, 125 45 Älvsjö eller redaktion@sff.nu. Lycka till!

Skapad av Andreas Björk

1. Myterister från denna kända båt koloniserade det exotiska frimärkslandet Pitcairn Island.
2. Från bollkung till kalsongkung gick denne person som representerade Sverige i världen 1981.
3. Gav 1975 ut sitt första frimärke som självständigt postväsende. Tillhörde tidigare frimärksland på andra sidan "billigt sund".
4. Landet gav 2022 ut ett uppmärksammat frimärke där en person visar fingret för ett fartyg från ett oinbjudet grannland i närheten av Snake Island. Utgåvan följdes upp av ett liknande frimärke med tillägget "Done".
5. Vad uppmärksammades på det andra utgivna självhäftande frimärkshäftet?
6. Antal frimärken med tre kronor tillika känd Myrbergmelodi.
7. Synonym till frankering tillika stor portugisisk stad.
8. Tusen sjöars land på hemspråket.
9. Kom ut i par med svaret på fråga 2. Stava kunde personen, men här gick det då utför i "Dä ä bar å åk".
10. Synonym till album. Kan ibland ha ett prefix koppla till ätredskap; "kniv-kompis".
11. Litet europeiskt land med två olika frimärksutgivningar lokaliserat mellan två tidigare världsmästarnationer i fotboll.
12. Förkortning för järnvägspost med uppsikt.
13. Motsats till Brutto som finns i Helsingborg och säljer "säkra-album-lösningar" på engelska.
14. Var återfinns dessa fyra frimärksutgivande områden; Bhopal, Bamra, Alwar och Cohin.

Ledtråd huvudordet: Ett av ordflätekonstruktörens lite udda samlingsområden kopplat till släktbenämning. Kan föra tankarna till Umeå och de färger en fotbollsdomare traditionellt är klädd i.

1:a pris ordfläta:
Färöarnas Årsbok 2020

2:a–3:e pris:
En trisslott vardera.

Vinnare och lösning presenteras i nästa nummer.

Lycka till!

Vinnare i

ANNONSPUSSEL nummer 1 – 2024

Som vinnare i Annonsspussel nr 1 utses **Ulf Broström, Vällingby** som får Norska Postens årsbok 2016.

Var sin trisslott får **Sven-Olof Skoglund, Edsbyn**
och **Leif Ström, Stockholm**

Stort grattis!

A:

D&T International AB
(sid 21)

B:

Postiljonen AB (sid 64)

C:

SFF (sid 2)

D:

Karlstad 2024 (sid 3)

MARKNADSPLATSEN

KÖPES

Söker frimärke eller kuvert stämplat. BJÖRKDALA (G LÄN 19140101-19230228) Betalar mycket, mycket bra. Fredrik Bexell 070-524 39 17.

Nominalvara. Köper ostämplade frimärken Frankrike, Schweiz, Tyskland, Österrike. Även större partier. För dagspris kontakta: bernt.e42@gmail.com

Medelpad. Samlar alla valörer från alla orter på ringtyp och Oscar, allt av intresse. Ringtypsbrev ATTMAR betalas mycket bra. Olle Håkansson, 070-579 41 65. olle.hakansson@olliam.se

Medlem 100715 Steve Nilson söker **Frimärken t o m år 2000** från Guatemala. Steve Nilson, Håggstigen 2, 311 41 Falkenberg.

Jag köper de vackraste märkena till högsta dagspris. Allt av intresse, främst klassiskt (5,5,5) men även modernt. Magnus Engstedt, Sjömansgatan 42, 553 12 Jönköping. 070-666 76 18. info@magnusengstedt.se

Värmland Bandmärken med Nst10-58, LBB, POB, kval min AB (tydliga ortnamn, full datering), såväl enstaka som partier. Lars Johansson 070-594 44 72. 50525@telia.com

---

SÄLJES

Lyxstämplar. Jag har de märken du saknar i modernt eller lyxklassiskt. Även svåra VM på band. Magnus Engstedt, Sjömansgatan 42, 553 12 Jönköping, 070-666 76 18, info@magnusengstedt.se

Berlin, 25% av Michel. Det mesta av o och hel del **. Sänd mancolista till: Bengt Sjögren, Östra Långgatan 13, 457 72 Grebbestad, 0525-104 74.

Sverige + stämplat. Prakt och lyxstämplat till humana priser. Besök: www.olliam.se. Olle Håkansson, 070-579 41 65. olle.hakansson@olliam.se

Minnespoststämplar till och med 1987, cinderella, ortstämplar, helsaker m.m. Tel 0707-75 08 25, e-post: kent.jiresjo@telia.com. Se butik, samlamera, sff.nu, säljare onslakent.

Brevklipp Sverige 900 gram, 80 kronor vid förbetalning personkonto Nordea 380608-5951, Bertil Malm. Även andra länder. Frimärken häften Norden. Bertil Malm, Skarke Rödjan 1, 532 73 Varnhem. bertilmalm368@gmail.com

42 500 olika utgåvor från 258 länder och med 100 motiv erbjudes förmånligt. Endast SEK 3 per Michel €. Begär prisistor! K-E Svensson, P O Hallmans gata 17, 13 tr, 112 69 Stockholm. svenssonkarlerik44@gmail.com

---

BYTES

Önskar byta **nordiska frimärken**, både mint (ostämplat) och stämplat. Gäller Sv, Fi, N, D, Is, Fä, Grö o Äl. kristerssong@gmail.com

Manus till småannonser i nummer 8 2024 skickas till SFF-Filatelisten, Glasfibergatan, 125 45 Älvsjö eller till redaktion@sff.nu senast **22 mars**.

Förskottsbetalning sätts samtidigt in på bankgiro 581-6772 Sveriges Filatelist-Förbund.

Pris annons för privatpersoner: 100 kr för 5 rader

(cirka 150 tecken inklusive mellanrum). För längre annons debiteras 100 kronor för fem nya rader.

4 gratis småannonser á 5 rader + kontaktuppgifter per år för medlemmar!

Markera om annonsen ska ligga under **bytes, köpes, säljes** eller **övrigt**. För stav- eller slarvfel ansvaras ej.

Frimärks- och vykortsmässa

PASSA PÅ, SISTA CHANSEN!

Save the date!

7 september kl. 10–17

Aggarpsskolan, Svedala
www.sufs.se/sis

**Stamps
in Svedala**

Bli medlem i SFF

Detta ingår i ett medlemskap
hos Sveriges Filatelistförbund:

- Filatelisten åtta gånger per år med ny layout och nytt innehåll.
- Gratis småannonser i tidningen.
- Annonsering på förbundets köp- och säljsajt Samlamera.
- Rabatt på Michel online och Facit-kataloger samt övrig litteratur.
- Möjlighet att delta i förbundets kurser och seminarier.
- Rätt att ställa ut på utställningar.
- Rabatt på Tradera!

Gå in på filatelisten.se/medlemskap

På SFF:s hemsida
www.filatelisten.se
hittar du den senaste
informationen.

URVALSHÄFTEN

Urval sänds till såväl enskilda som föreningar. Varje månad får du en sändning bestående av ca: 30 st urvalshäften med frimärken från de länder du har valt. Ca 3.000 urvalshäften från hela världen finns i lager. Inget köptvång! Även inlämnare är välkomna.

SVERIGEPRISLISTA

Komplett 31-sidig prislista över svenska postfriska och stämplade frimärken 1855–2023 till låga priser.

www.frantzideal.se

IDEAL Frimärksurval, Mältarevägen 49, 342 35 Alvesta,
Tel: 070-248 93 60, E-post: frantz@telia.com

FriMynt 2024

48:E INT. MYNT- & FRIMÄRKSMÄSSAN

13 april kl 11.00-17.00
TEKNIKHALLEN / OLYMPIA
Filbornavägen 9, Helsingborg, Sverige

Välkommen!
www.frimynt.se

SSP / H-Expo • Drottninggatan 184, 254 33 Helsingborg • Tel +46 (0)705-29 25 60

VÄXJÖ FRIMÄRKS & VYKORTSFÖRENING
 Stor auktion med ca 500 utrop den 10 april 2024. Maila vaxjofil@hotmail.se för en auktionslista

UPPSALA FILATELI HB

Ring **0768687807** för öppettider
 Se även: www.facebook.com/upsalafilateli
 Butik: Väderkvarnsgatan 35A Uppsala
dag.ekdahl@gmail.com **KÖPER/SÄLJER**

FRIMÄRKS-NETTO **frimarksauktioner.se**
 15:e udda månader
AUKTIONER **SAFE**
 Butik och Postorder sedan 1968
 Frimärks-Netto / SAFE Album safealbum.se
 Bruksgatan 30, 252 23 Helsingborg, Tel 042-14 49 82

AROS FRIMÄRKEN AUKTIONER

INLÄMNINGAR MOTTAGES
WWW.AROSFRIMARKEN.SE 0733-763536

www.norsten.com

Besök min webbsida och se mina specialofferter och prislister.
 SVERIGE, ISLAND, DWI, GRÖNLAND m.m.
Karl A. Norsten AB
 Box 1069, 181 21 Lidingö, Tel. 08-767 08 61 karl@norsten.com

www.unidafi.com

Frimärken och häften. Norden och DVI. Plastfickor, Hawid och Klämfix.
Unidafi AB

**Besök www.flatelisten.se
 för senaste information.**

FACIT stamps

*Mer än bara kataloger!
 Nya frimärkserbjudanden
 varannan vecka, stort lager
 Sverige ** & mycket annat.*

040-25 88 55 www.FACITstamps.se

Stor Hela Världen auktion
 På **Samlamera**. Nätauktion 20/4 2024
 150 låga utrop. Från ett sterbhus.
 Info: 0707-56 77 79 – 0706-95 88 88

CONTENTA FRIMÄRKEN AB

Tomtebogatan 17, 113 39 Stockholm Tel: 08-6113651
 Se prislista på www.contenta.se
contentastamps@hotmail.com

**Här finns det plats
 för fler annonser!**

**Vad finns på
www.nordfilateli.se?**

NORD-FILATELI HB

Auktion 7/4 på Samlamera

Kungsbacka Frimärks- och Vykortsförening

Mälardalsträff i Kungsör 13/4 2024 kl 10.00-15.00

Plats: Ulvesundsskolans aula. På träffen kommer det att finnas handlare, en liten utställning och lättare förtäring, **entré 20 kr.**
Kontakt: Jan Ove Brandt 070-547 15 04, Kungsörs Frimärksklubb

Foto: Pascal Ohlmann, Pixabay

Välkommen till Karlstad 2024 hälsar Sola i Kallsta

Utställare, handlare och besökare hälsas varmt välkomna till Karlstad den 30 augusti - 1 september 2024 för frimärks- och vykortsutställningen Karlstad 2024.

Utställningen arrangeras av Karlstads Filatelist- och Vykortsförening och Kils Frimärksförening i samarbete med Sveriges Filatelistförbund och Sveriges Frimärksungdom.

Partners är Philea, Nordisk Filateli och Norsk Filatelistforbund.

Centrum för arrangemanget blir Nöjesfabriken med stor utställningshall, två restauranger och pub med bowling. Nöjesfabriken ligger ca 10 minuters promenad från centrala Karlstad och järnvägsstationen.

**Karlstad
2024**

Huvudsponsor

Mediapartner

Internationell auktion

19-22 mars

Höjdpunkter:

"The Beautiful Collection" Sverige 1855-1872
Professor Ringertz, Island tjänstebrev
Gordon A. Hughmark, Skandinavien
Dr. Ulf Sjögren, Nova Scotia & New Brunswick
Klassiskt Danmark & Danska Västindien
Orla Nielsen, Island del 1

www.postiljonen.com

På vår hemsida finns mer information om kataloger,
visning och budgivning, eller kontakta oss på
stampauctions@postiljonen.se

AuctionHouse international

Postiljonen

We value your collection

Stolt sponsor av:

